

(ISSN: 2602-4047)

Akagündüz Yınılmez, S. & Soylu, A. (2021). Reflection of the "Human Nature" Problematic in the Professional Identity of Pre-Service Teachers Within the Context of the Philosophy of Education Course, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 6(12), 286-331.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoec.356>

Article Type (Makale Türü): Research Article

REFLECTIONS OF THE "HUMAN NATURE" PROBLEMATIC IN THE PROFESSIONAL IDENTITY OF PRE-SERVICE TEACHERS WITHIN THE CONTEXT OF THE PHILOSOPHY OF EDUCATION COURSE

Seval YINILMEZ AKAGÜNDÜZ

Asst. Prof., Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, sevalakagunduz@ahievran.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4200-351X

Ayşe SOYLU

Asst. Prof., Niğde Ömer Halis Demir University, Niğde, Turkey, aysesoylu@ohu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7791-325X

Received: 14.12.2020

Accepted: 23.02.2021

Published: 10.03.2021

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the reflections of the problematic of "human nature" in the professional identity of pre-service teachers within the context of the philosophy of education course. This study is a basic interpretative qualitative study. The data of the study were collected from pre-service teachers taking the philosophy of education course in the Education Faculty of a state university in the fall term of the 2020-2021 academic year. The pre-service teachers were presented with descriptive information at the definition level including three approaches regarding human nature, and in light of the obtained data, the reflections of their views of the problematic of human nature in their professional identities were subjected to a philosophical questioning. Participants were determined by following the "criterion sampling" strategy, one of the purposeful sampling methods. A total of 125 pre-service teachers participated in the study. In the analysis of the collected data, content analysis was used. Inductive and deductive analyses were used together in accordance with the dynamics of the questions in the questionnaire. The findings of the study showed that the most dominant approach adopted by the pre-service teachers towards human nature is "tabula rasa". Moreover, it was found that the approach adopted by a pre-service teacher towards human nature would have reflections in his/her professional practices in terms of the meaning of teaching and the role of teacher. In this connection, the most comprehensive result obtained is that pre-service teachers' approaches regarding human nature is expected to determine the characteristics of their instructional processing.

Keywords: Philosophy of education, human nature, professional identity, philosophical analysis

INTRODUCTION

Behind the ideal of building a better society is the idea of education in its most general sense. As the place and importance of education in society changed, the need to ponder about education emerged. At this stage, looking at education from the perspective of philosophy has no longer become an alternative but a kind of requirement. At the intersection of education and philosophy, which is one of the focuses of philosophy, there are questions about the nature of knowledge, theoretical and practical reason, the formation of reason and its relation to the world, and the development of moral vision and reasoning. It is therefore difficult to understand epistemology, metaphysics, and ethics; that is, philosophy, when education is overlooked (Bakhurst, 2020). Philosophical viewpoint will guide the individual to think freely in his/her self-consciousness and interaction with his/her environment and to draw his/her own path. In fact, when we accept that the purpose of education is to place people in a world of their own in the world they live in and to give them an identity, the importance of philosophy will be revealed once again (Büyükdüvenci, 2019). One of the main objectives of education can be the transformation of people, who produce value and knowledge and reveal their own existence by taking a stand against those that exist in life, into good, moral, virtuous, cultured individuals who make the right choices and actions. All these ideals are embodied through the philosophy of education and come into existence with practical results. However, given the cultural gap created by seeing the philosophy of education as a purely theoretical lesson in the world and in our country, it would be a right choice to demand that the reflections of philosophy in education should proceed in a more concrete, encompassing, explaining and meaningful line. At this point, a study on the nature of "human", which is the common subject of both disciplines - education and philosophy - will lead researchers primarily to the discussion on human nature from the past to the present.

In this context, while pre-service teachers take many courses that examine the concept of education in different respects during their education life, the courses they take on philosophy are limited. By discussing the questions such as "What is philosophy?", "What kind of relationship is there between education and philosophy?" and "What is the aim of the philosophy of education course?", students are expected to start training their thoughts and question their environment starting from themselves. Among these questions, defining philosophy has a similar dilemma to answering the question of what education is. Many answers have been given to the question "What is philosophy?". James said that philosophy is a persistent effort that tries to put all our thoughts into a coherent and harmonious relationship (Woodhouse, 1984). Similarly, Phillips (2019) stated that the nature of philosophy is debate or questioning. Hence, seeking a straightforward and direct answer to the question "What is philosophy?" is almost a desperate and persistent effort. On the other hand, Aristotle aimed to examine each equation of the "human-nature" dilemma within itself with the discipline of philosophy, which he called the philosophy of nature. Without a common answer to the question "What is nature or the universe?", one end of the philosophical debates on the nature of human being that has existed on the universe has somehow concerned education.

If we assume that the main purpose of education is to place the human being in a place in the universe and to give him/her an identity, the nature of human we are talking about will be one of the most fundamental

problems. Education is not only a process related to the transfer of knowledge and skills; it is a founding element of human life style (Bakhurst, 2020). Arguing that philosophers are not the only ones seeking answers to questions about human nature, Kuçuradi (1997: 75) said the following on this issue;

“Philosophers have human views, views on what human beings are; but those who are not philosophers generally have a human understanding, human designs, human images. In addition, cultures also have different images of people and there are images of people that have varied through history.”

In this context, the concept of human nature has been discussed in different dimensions by different disciplines. There are three different approaches to human nature in the philosophical literature. According to the first approach, human nature is inherently bad. In other words, human nature is selfish, anti-social and aggressive (Tuncel & İcen, 2018). The basis of this approach lies in the acceptance of human beings as incomplete and malevolent beings sent to the universe due to the original sin conception of Christianity (Çotuksöken, 1993). Especially in the medieval Christian world, this view shaped a period. In this period, the belief that God created a structured universe caused the medieval to be structured by the people (Çotuksöken & Babür, 2000). In fact, according to Gilson (2005), God used the universe as a kind of background for man to reach God or to understand him. In the history of thought, Thomas Hobbes is among the main proponents of the first approach. Hobbes (2019) thinks that people have an innate selfish and aggressive tendency to maintain their own interests or existence and confirms his belief with the following words: “Man is wolf to man”. Accordingly, Hobbes believes that these bad tendencies of human nature can only be brought under control with authority. Hobbes, who defends that all power can be moved away from the environment where conflict emerges between people by delegating power to an authority, believes that the disorder and chaos in the natural environment will disappear with the social contract. Moreover, Hobbes, in his work called Leviathan, says that people's rights and freedoms were delegated to an immortal God named Leviathan, and the order in society and trust was established (Hobbes, 2019). Similarly, Plato argued that the answer to the question of how a good state administration should be in his work called “The State” can be as follows: by educating people according to their nature. Plato believes that human nature is determined by birth, and he divides human nature into three in itself: gold, silver and bronze. Based on this distinction, Plato claims that human nature is inherently good, bad or corrupt (Platon, 2002). Accordingly, everyone should be in the place and position they deserve or appropriate to their nature and receive education accordingly. Moreover, the state designed by Plato is considered to be a education state (Ünder, 1995). On the other hand, Plato identifies the educator with the shepherd in his work named “The Laws”. As a herd of animals cannot live without a herd, similarly, children should be sent to their teachers to be equipped with an education appropriate to their nature when the sun rises (Platon, 1998). Absolutely, why Plato gave the teacher the task of a shepherd is not meaningless. The teacher aimed to teach his/her student what he/she knew best, namely, the virtue of the teacher, just as a shepherd's instructions for the survival of his flock.

According to the second approach to human nature, human nature is inherently good, that is, a tendency to self-actualize. One of the biggest advocates of this viewpoint is Rousseau. Rousseau believes that human beings are inherently good, but some dilemmas brought about by the life in society disrupt the natural good in man. For example, the external environment, conflicts, private property, competition, and laws have led to the struggle and caused man in his state of natural goodness to hide behind masks by marginalizing their own self-consciousness (Rousseau, 2008; Rousseau, 2009a; Rousseau, 2009b). In almost all of his works, Rousseau identified man's being inherently good or the concept of natural goodness of man with reason and said the following: "How magnificent, how beautiful it is to see man come out of his poverty by his own efforts; dispersing the darkness nature surrounded him with the lights of reason; self-transcendence; rising to the skies with the help of reason and doing the more glorious and more difficult: examining man, learning his nature, his duties and his purpose" (Rousseau, 2009a: 47). Rousseau stated in his works that if not enough attention is paid to the innovations that enter human life with civilization at every opportunity, they can destroy the developments that existed in the past (Akagündüz, 2012). He even included the following statement on the first page of the Discourse: "Satyr wanted to kiss and embrace fire when he first saw it, but Prometheus called him: "O Satyr, you would feel so sorry for the beard on your chin, because what you see burns when you touch" (Rousseau, 2009a). Rousseau emphasized that the falsehood of the lights brought before us by technology and civilization should not deceive us. Although he defends human nature as innately good, he believed that unlike Plato, the innately good nature of human will be disrupted by state sovereignty or an authoritarian education. Rousseau prepared a utopia about how a good education should be, especially in his work Emile. In this work, his main concern is not to let Emile's natural goodness or innate goodness deteriorate (Rousseau, 2009).

According to the third and final approach, human nature is like an empty plate from birth. It is neither good nor bad, is empty and reactive. This approach is identified with John Locke. According to him, the human mind is a "*tabula rasa*", that is, it is like an empty plate. There are neither innate ideas nor information about the original sin to support his innate evil (Locke, 1992). Namely, we cannot talk about a pattern called human nature, because human beings have a structure that can renew itself in every age or in other words, change and transform. John Locke, one of the founding philosophers of the Age of Reason, emphasized the term "apriori" of the predecessor philosophers, and transformed the idea that the human mind is filled with some a priori information with the term "*tabula rasa*" into an analogy of a blank slab or a clean paper. With the concept of "*tabula rasa*", Locke emphasized the reliability of the knowledge of events and phenomena experienced with the senses. According to Locke, our real knowledge consists of the actions of free mind that we experience with our senses, far from the imposition of any kind of pressure and authority. In this sense, the pre-acceptance that human nature is an empty plate will allow the free use of mind with all its limits.

In the history of philosophy, it can be said that debates on human nature have an important role in the process of teachers' building their professional identities. Because different philosophical approaches lead to different educational practices (Gobet, 2017). The adopted philosophical approach is regarded as an important component of developing a personal teaching approach and developing a qualified teacher identity. This affects

teacher's beliefs about instruction practices, the education system as a whole, and the teacher's role in this system (Alsup, 2008). Educational philosophy gives a meaning to the educational activities and affects the methods in application of these activities, behavioural dimensions and causality (Karadağ, Baloğlu & Kaya, 2009). On the other hand, teachers' professional identities affect their inclinations, efforts, and attempts for professional development (Hammerness, Darling-Hammond & Bransford, 2005 as cited in Beauchamp & Thomas, 2009). In addition, in the development of professional identity, the individual's point of view of human nature (good, bad, neutral) in the process of the individual's knowing himself/herself, making meaning of himself/herself and explaining himself/herself will not be limited to enriching his/her inner world. In addition, it will help them distinguish the different personality traits of the individuals he/she aims to educate and recognize them and position them in his/her own world. Therefore, teachers' perspectives on human nature can be considered among the variables that are effective in shaping their professional identities.

In this context, it can be suggested that the concept of identity has been one of the most important research topics of philosophy, psychology, sociology and education. Such questions as "Who am I?", "What are the features that distinguish me from other people?" and "What are my values and goals?" have an important function in individuals' identity development and transformation of identity perceptions. Identity defines who individuals are, and identities influence and are affected by attitudes, beliefs, values and behaviours. Although identity is an individual construct, identity development is affected by wider social interactions (Chung-Parsons & Bailey, 2019). Beauchamp and Thomas (2009) addressed identity not as an individual construct but a social construct and stated that people construct different identities in various contexts. Accordingly, the domain of teacher training and the teaching profession can form a basis for the construction of an identity in individuals. Teacher training programs for pre-service teachers are a process of change in terms of identity. The teacher training program seems to be an ideal starting point not only to gain awareness of the need to develop an identity, but also to acquire a strong identity. Knowledge of contexts and communities, and their effects on shaping teacher identities, need to be included in teacher education programs in order to develop strong professional identities in teachers (Beauchamp & Thomas, 2009). Teacher identity is naturally considered an integral component of teacher education because what teachers do both inside and outside the classroom is a reflection of how they perceive themselves (Kaya, 2016). Similarly, the answer given to the question "Who am I?" by teachers will also reflect in the way they make sense of their professional identities (Kavrayıcı & Ağaoğlu, 2020). Who the teacher is is about the identity of the teacher that shapes their attitudes, beliefs and practices (Brickhouse, 1990 as cited in Chung-Parsons & Bailey, 2019). The professional identity of the individual reflects his/her own way of definition and evaluation. According to King and Ross (2004: 58-60), one of the things that make up professional identity is interpersonal relationships and interactions. That is to say, professional identity effects the role performance of the individual that changes and shapes over time. Kavrayıcı and Ağaoğlu (2020) refer to the sociological and relational foundations of the identity of a teacher and state that a teacher's interactions with other individuals are within the scope of relational factors and emphasized that the relationship between the teacher and the student is an important variable.

Through the literature, professional identity perceptions of pre-service teachers were investigated according to various variables such as age, gender, department and university (Alptekin-Yolcu, 2018; Ulubey, Yıldırım, & Alpaslan, 2018; Uluyol & Şahin, 2018; Alkış-Küçükaydın & Gökbulut, 2019; Çelik & Kalkan, 2019). As a result of these studies, It can be said that pre-service teachers' perceptions of professional identity are high. However the role of human nature in the formation of teacher professional identity was not mentioned. Based on these studies, it can be said that the assumptions about human nature are far from being considered as a component of the teaching profession. Therefore, the focus of this study is not the extent to which the components of the teaching profession are present in teacher settings, but rather an inquiry on pre-service teachers' professional attitudes, perspectives and beliefs on the education on basis of their approaches to student. Accordingly, the general purpose of this study is to determine the reflections of pre-service teachers' approaches to human nature in their professional identities. To this end, answers to the following questions will be sought;

- Which approach do the pre-service teachers adopt about human nature, a problematic of the philosophy of education?
- How do the pre-service teachers justify the approaches they adopt to human nature?
- What are the pre-service teachers' opinions about how their approaches to human nature will direct their interactions with students?
- What are the opinions of the preservice teachers about how their approaches to human nature will be reflected in their teaching practices?
- What are the opinions of the preservice teachers regarding the effects of their approaches to human nature on the construction of their professional identities?

METHOD

Research Model

The study is a qualitative study conducted in the basic interpretive design. Qualitative research is a research in which a qualitative process is followed to reveal facts and events in a realistic and holistic manner in the natural environment (Yıldırım & Şimşek, 2011). Accordingly, the study was designed as a qualitative research in order to determine which of the approaches to "human nature" the pre-service teachers adopted and to examine and describe the opinions of the pre-service teachers about how to the approach they adopted would reflect in their professional identities and practices in an in-depth and holistic manner. According to the classification made by Patton (2014) regarding the selection of the method depending on the purpose of the research, this research is a basic research and the purpose of basic research is to understand and explain. On the other hand, there is always a conceptual and theoretical framework or a model taken as a basis in the research conducted according to the basic interpretive design (Merriam, 2015). The theoretical basis of this study is formed by philosophical questionings.

Study Group

This study was conducted on pre-service teachers attending the Faculty of Education. The research was conducted with the ethic committee approval dated 29/12/2020 and numbered 86837521-050.99-E.58970 obtained from Niğde Ömer Halisdemir University. In qualitative research, purposive sampling is widely used. In the study, in the selection of the participants, the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used (Frankel & Wallen, 2006; Patton, 2014; Creswell, 2015; Merriam, 2015; Berg & Lune, 2015). The main criterion used in the selection of the participants was having taken the "Philosophy of Education" course. In this regard, the responses of 125 students who responded our research invitation among the 170 students were included in the analyses. 72.8% (91 people) of the participants are female and 27.2% (34 people) are male. 25% of the participants (20 people) is studying in the Turkish Language teaching department, 23.2% (29 people) is studying in the department of science education, 36% (45 people) is studying in the preschool teaching, 20.8% (26 people) is studying in the department of art education.

Data Collection Tools and Processing

In the study, the documents in which the pre-service teachers expressed their opinions about what human nature is and how these opinions might reflect in their teaching profession identity were used as the data source. A questionnaire was developed by the researchers in order to reach a data set from the pre-service teachers. This questionnaire consists of two parts. In the first part, there are questions to elicit information about the participants' demographic features such as the department where the students are studying. In the second part, there are two basic open-ended questions, structured in accordance with qualitative research and posed within the framework of the problematic of the study. In this connection, firstly, the assumptions in the philosophical literature regarding "Human Nature" were explained to the students in a reading text. They were then asked to explain which of these three assumptions they adopt - people are inherently good, people are inherently bad, people are inherently neither good nor bad, just like a blank plate – with their reasons. Finally, five open-ended sub-questions were used to question their opinions about how and why a teacher's view of human nature might be important and how it might reflect in his/her professional identity.

Analysis of Data

Written texts obtained from the pre-service teachers were analysed by using the content analysis method. "In content analysis, similar data are brought together within the framework of certain concepts and themes and interpreted in a way that the reader can understand" (Yıldırım & Şimşek, 2011). Creswell (2017) also stated that in content analysis studies, similar data are brought together within the framework of certain concepts and themes and that these data are organized and interpreted in a way that readers can understand. Denzin and Lincoln (2005) defined stages involved in the analysis of written texts as coding data, creating themes, ensuring validity and reliability, and interpreting the findings. The data collection tool in the study is structured in two dimensions. A different analysis process was followed for each dimension in the analysis of the data obtained. Some basic demographic variables in the first dimension and predicted to be related to the research

problematic were subjected to a descriptive analysis. In the second dimension of the data collection tool, the data related to which approach pre-service teachers adopted regarding human nature were analysed with a deductive approach and general trends were determined. These general trends are also subjected to second cycle coding and the structures within themselves were revealed with inductive analysis. Inductive analysis involves the discovery of patterns, themes, and categories within data (Patton, 2014). In the second dimension, the other questions asked to the participants were about the ways in which the pre-service teachers' views of human nature reflect in their professional approaches. The answers given to these questions were also subjected to an inductive analysis and the findings were evaluated in the context of philosophical arguments about "Human Nature".

The analysis of the collected data was carried out with the MAXQDA analysis program. Before starting the analysis process, the researcher made the data ready for analysis by dividing the data into two groups. Participants were coded as P1, P2, P3,.. and the data of each participant were classified with these numerical pseudonym. In the coding process, they worked independently in the first cycle coding, and for the second cycle coding, they created a code book, first encoded all of the data independently and then compared the codebooks. Overlapping codes were left as they were, and a consensus was reached by discussing the conflicting codes. Based on this consensus, categories and themes were structured together. The findings are presented together with direct quotations from the participants' answers to the questions. In this way, a total of three themes were structured for the "approaches to what human nature is and forms of justification" dimension. These themes were named as "human nature is innately bad", "human nature is innately good", and "human nature is an empty plate at birth". And a total of two themes were reached for the "the ways in which the conceptions of human nature are reflected on the teaching profession identity" dimension. These themes were named as "re-defining the meaning of teaching and the role of teacher" and "breaking the patterns of determinism". Details of themes and categories have been tabled in Table 1.

Table 1. Themes and Categories

Themes	Categories
Approaches to what human nature is and forms of justification	
Human nature is innately bad	The innately bad nature of human requires social systems Authority for the application of social norms and principles
Human nature is innately good	The natural good in man The negative effects of the external environment on the natural good in man The suitability/unsuitability of life experiences to human nature
Human nature is an empty plate at birth	Quality of life experiences Subjectivity of the individual The changing dynamics of life
The ways in which the conceptions of human nature are reflected on the teaching profession identity	
Re-defining the meaning of teaching and	Individual-centred flexible teaching practices Transformation of the interaction quality between teacher and student

the role of teacher	Dispositioning the status of students
Breaking the patterns of determinism	Generating a warmer classroom atmosphere
	From oppressing to emancipatory education

Reliability and Validity

In this qualitative study, some strategies were applied in the process from designing to reporting in order to ensure validity and reliability. These are transferability, credibility and dependability. Lincoln and Guba (2013) stated that the most basic way to ensure transferability is detailed descriptions. Accordingly, the researchers explained the research process in all details. In addition, why and how the approach adopted to human nature which is the problematic of the study can be important for the teaching profession was described with a literature review and the situations that would help to describe the reflections of the approaches adopted to human nature in professional identity in the analysis process were carefully examined. In order to ensure credibility in a qualitative research, researchers have to present evidence that demonstrates the relationship of the findings with the facts and their consistency with each other (Patton, 2014). In this direction, the expert supervision strategy was used to ensure the credibility of the research. In the structuring of the data collection tool and in the analysis and reporting processes, continuous supervision of an expert in the field of philosophy of education, different from the researchers was used. In order to ensure dependability in the study, the findings obtained from the analysis of the data were presented after passing through a philosophical inquiry and supported with direct quotations. In addition, the comments regarding the obtained findings were discussed within the framework of the literature review, thus both internal and external interpretation criteria were met.

FINDINGS

Approaches to What Human Nature is and Forms of Justification for these Approaches

Of the participants, 3.2% (4 people) stated that human nature is inherently selfish, anti-social and aggressive and should be kept under control by an authority; 16.8% (21 people) stated that human nature is naturally good and that this state of goodness can be spoiled by authority; 77.6% (97 people) stated that human nature is a "*tabula rasa*" at birth, that is, an empty plate and can be rebuilt; 2.4% (3 people) stated that human nature is multidimensional in that it cannot be defined in any way. Justifications for the participants' conceptions of human nature are as follows.

Human nature is innately bad

The participants stating that human nature is innately bad explained their tendencies based on the concepts of law, authority, state, social order, conflict and unity. The common point in the views of the participants is that it is not enough for man to illuminate the universe into which he is born with the light of reason alone. It is obvious that Bacon's "knowledge is power" and Kant's "show the courage to use your mind" arguments are still emphasized today. However, the participants, who advocated the idea that order and welfare cannot be

achieved only through reason and knowledge in a society built according to the maxims of the selfish mind, made their questionings on the claim that states secure their citizens with laws by legitimizing social principles and norms by an authority as well as reason and knowledge. P 25, which addressed the necessity of controlling the authority and therefore the human being in order to ensure order and discipline, in terms of educational environments, expressed his/her tendency as follows: *"Consider a class, suppose that the teacher in this class has no authority and no discipline over the students. In this case, students do not care about the teacher, do not respect him/her, each student acts as he/she wishes, and a goal, that is education, cannot be achieved in that classroom. Therefore, man by his nature requires an authority and a rule."*

Human nature is innately good

It was found that the participants, who stated that human nature is naturally good, justified this tendency with the concepts of natural good, family, social structure, and education. The participants evaluated the argument that "human nature is naturally good" in a Rousseauian line. They stated that people who are born with natural good inside become alienated from themselves by getting deteriorated through the effects of the external environment, conflicts, and wrong education in the family and schools. One of the participants, P 13, argued that the meanings and cultural roles that are attributed to a newborn human infant via the birth rituals in the social norms and belief system are the source of this view. P 13: *"When you see a newborn baby, would you say, "Oh, how bastardly you will be in the future. You will tell this lie and do this evil? Or "What an innocent baby."*

Believing that human beings have a tendency to self-actualize in a good way, the participants expressed a consensus on the point that the external environment impairs the natural good in human. As can be seen from the opinions of the participants, the concept of "environment" has been discussed from two perspectives. If the child receives an education from the external environment in the light of norms and principles that will make the natural good even better, the natural good he/she has at birth will not be distorted and he/she will be able to reveal his/her self-consciousness. However, if the child is exposed to a culture that disrupts the natural good from the outside environment, he/she will be alienated from himself/herself and the society she is born into. In Rousseau's words, individuals, with more than one face and different masks, will become strangers to themselves by moving away from their natural good. So it is not enough that the nature of the individual is inherently good, but also the environment in which he/she is born should be good for the natural good to be revealed. Some participant opinions in this regard are given below;

P 42: "If the environment the individual lives in is suitable for this, he/she can develop himself/herself in a good direction; yet, if the environment he/she lives in is bad, and as he/she sees evils and is exposed to conflicts and evils, the environment where he/she is raised will negatively affect him/her; he/she can be negatively affected by his/her family, society and thus will get spoiled even if he/she is good at birth."

P 43: "A little boy doesn't know what bad is. He/she can only observe and learn this from his/her environment. I think society spoils this good nature of a person. For example, a child is not born knowing how to swear. He/she can internalize this by observing his/her environment."

In the current situation of people (in the context of good-bad, right-wrong), the environment in which people are born and the environment in which they grow up is important. The participants, who stated that the natural good that human beings are born with, can be disrupted by the environment in which they grow up and the education they receive, attributed their determination to the lack of an environment that allows the maintenance of this state of goodness they bring from birth, or to the absence of stimuli that will lead people to the development of this state of goodness. They attributed the deterioration of the natural good in human beings to the attitude and behaviour patterns that individuals are exposed to from the external environment. This external environment is listed as family, school, legitimate authority and social rules. Participants generally believe that a life experience appropriate to their nature is important for the protection and development of the state of goodness in individuals. However, the legal rules and the effect of the legitimate authoritarian structure on education, which were created in order to ensure the social order, were criticized for causing the deterioration of the natural good in human beings.

P 16: "Nobody is born as a bad person, but no matter how good people he/she is, not every child grows up under the same conditions. If the environment he/she lives in, her/his family life, school life is not in a way that will bring out her/his good sides, s he/she can over time suppress the good aspects of the child and turn to the bad."

P 93: "Every person is naturally good. If a person is evil, of course, he/she should be judged, but the root of the problems that brought her/him to this situation must be regarded.[...] The compassionate, warm-blooded and loved nature of human must not be dulled."

Human nature is an empty plate

Most of the participants are of the opinion that human nature is like a "*tabula rasa*", that is, an empty plate and can be reconstructed. They stated that for the determination of human nature, besides prior information, life experiences, later learned information and individual awareness are important in terms of one's not alienating to his/her own existence. Acting in a line similar to Heraclitus's point of view, the participants indirectly stated that everything is in a change or flow and that the human being the major subject of this change cannot be limited to some innate presuppositions.

There is a neutral meaning at the core of the "*tabula rasa*" approach to human nature. The individual has a neutral attitude towards the environment, society, culture, family in which he/she is born, and the acceptances, values, rules and sanctions of all these social systems. Over time, as he/she understands the limits of his/her own self-consciousness, the process of internalizing the values of this environment which embraces

him/her and in which he/she socializes begins. Some participants expressed the following opinions on this subject;

P 3: "The environment makes us who we are, and our behaviours occur within the framework of the events around us".

P 6: "Even if our genes affect our nature, what we are filled with after birth, our experiences and our lives determine what our nature will be. Our life after birth builds us."

P 19: "People's thoughts, views and behaviors may change depending on where they live, their culture, their religious beliefs, and their pressure and difficulties. How can you expect a person who grows up in a country with hunger, thirst and scarce opportunities and who are unaware of the outside world, who can get whatever they want, understand each other and have the same psychology?"

As can be understood from the statements of the participants, the experiences of individuals in certain contexts affect their consciousness built on this neutral structure that they are born with. It can be said that the quality of the environment, which is thought to have such an impact on the life of the individual, and how it handles the individual will have effects on how to educate the individual who is aimed to be raised as a good person, and what values will be taught to him/her. However, this performative experience process of the individual corresponds to a natural transference process. The common point of the participants who expressed their views in this direction is the idea that individuals generally take a form in accordance with the patterns of the environment they belong to.

P 17: "The environment shapes people. If he/she is in a bad environment he/she will be a bad person, if he/she is in a good environment he/she will be a good person. The shape of a piece of dough depends on how we shape it. Man is like dough."

P 59: "Human beings come to the world like a scale with equal arms and tend to both bad and good. However, the events he experiences disrupt the balance of this scale."

P 27: "If people are taught right and good things, and if they are guided about what to do and how to do in their life in the world, they begin their life as a good person and continue their life, but on the contrary, if people are taught about bad and wrong things, they will continue their life in the world as bad."

While the participants were explaining their belief that human nature is like an empty plate at birth, another point they emphasized is their showing the difference in the quality of their life experiences, the variability in their perceptions and beliefs of truth as a reference to their lifestyle. According to this, people tend to see their realities as real, their life styles as ideal and their own values as correct and continue their lives in this direction. In this regard, one participant, P 73, expressed his/her opinions as follows: *"For example, no baby is born with a tendency to be a killer, a thief, or a liar. The environment he/she lives in instils in him/her whether these approaches are correct or normal. Therefore, the person develops in that direction. He/she establishes his/her*

value judgments in that direction and they are correct according to him/her. As a result, man comes into the world as a white page and he/she fills this blank page in the light of his/her environment, own mind and wil."

One of the points emphasized by the participants, who stated that human nature is a "*tabula rasa*", is that people are separated from other living things by their ability to reason, think and make logical inferences. Although human beings, who are not born with a given nature, can be shaped by the influence of the environment, they are responsible for their own choices and behaviours because they are intelligent creatures. The underlying factor of this responsibility is the freedom of choice that the mind gives to man. Although this freedom, which derives from the state of having intelligence, does not provide any mobility to the individual in the first years of life, in the following years, when the individual leaves his family circle and joins wider social and cultural environments, his/her awareness will develop and he/she will be able to determine his/her own direction. The expressions about the structure of man, who can construct his/her own subjectivity and change and transform his/her own life, can also be considered as evidence for the opposition of the conception of "*tabula rasa*" to fatalism. Accordingly, the concept of assigned human nature is questioned and the role of the person in his/her own life comes to the fore. The view of P 125 regarding the role of man in constructing his/her own subjectivity and constructing his/her own life is as follows: "*Man learns everything by observing the world after he/she is born because the innate goodness or the badness of a human being restricts free thinking and free life. And I advocate free thinking. I think that I exist with my choices and that I am the only responsible person for every move of mine in life. I can say that I think a person is transformed into a unique individual through experiences, not good or bad at birth."*

One of the ways in which the participants, who adopted the view that human nature is an empty plate at birth, justify this tendency of theirs is revealed in their emphasis on the changeable nature of life. Accordingly, the classification of people as good or bad does not mean that they lead their lives only on good or only on evil. Man's tendencies on this issue may differ depending on different variables. People's interactions with the outside world, their experiences, their perspectives of occurrences and events and social phenomena that take place out of their own will can be a source of change in their standing in life. The view of P 56 on this dynamic structure of human nature is as follows: "*People can change, transform and be educated. For example, a thief can understand and change his/her fault with the right course of action or the right punishment. An unsuccessful child can be very successful one day."*

The Ways in Which the Conceptions of Human Nature are Reflected on the Teaching Profession Identity

The findings regarding the reflection of a teacher's conception of human nature on his/her professional identity were analysed based on the views that human nature is not determined as good or bad at birth, but that human beings are born like an empty plate and shaped later. The reason for this is that most of the pre-service teachers participating in the study defended this view and the data set was shaped on the basis of this assumption. Similarly, the pre-service teachers, who advocated the idea that human nature is innately good,

emphasized the roles of the teacher in the educational processes and the humanist character of the teaching processes in the context of this conception like the advocates of the idea of “*tabula rasa*”. Accordingly, a teacher's perceptions of the pure, clean and neutral nature of human nature will reflect on his/her perception of professional identity, his/her teaching role and structuring the teaching processes. In fact, the teacher's perception of human nature will have various outcomes in terms of individuals' educational experiences. In addition, the deterministic character of traditional individual imagination and educational approaches will be deconstructed.

Re-Defining the Meaning of Teaching and the Role of Teacher

A teacher's conception of human nature as good or neutral is the source of the redefinition of the understanding of the teacher-centred education idealized in traditional educational philosophy approaches. Accordingly, the findings of the research revealed the necessity to redefine the teacher's authoritarian position as the absolute power in the classroom, his/her mastery of knowledge and his/her role of controlling and directing the student in the traditional conception of education. The participants defined a teacher's conception of human nature through the transformations that will occur in terms of teaching practices, teacher-student interaction styles, and student positioning in classroom processes.

Individual-centred flexible teaching practices

Teaching practices are the first areas in which conception of human nature will be visible in the classroom. A teacher's respect for human nature and his/her assumptions on this subject also lead to the design of learning experiences appropriate to the nature, developmental and personal needs, emotional and social situation of the student. Therefore, this means putting the individual in the centre.

The important point in teaching processes in terms of teacher and student roles is that the teacher should be aware of the student's existence. In this process, it should be taken as a basis that the teacher conducts his/her professional practices with the awareness of human existence and his/her nature without reducing their professional practices to standards consisting of legal job descriptions and without looking at the educational processes as a mechanical process. In order to achieve this, the teacher must be aware of the existential characteristics, interests, needs of the student and design his/her professional practices accordingly. On the other hand, assumptions about human nature require taking into account students' uniqueness while fulfilling the basic standards of teaching processes. Some of the participants' views on this subject are as follows:

P 96: “Thinking that every child is different, the teacher does not put the child into a mould. He/she helps the child to express his / her thoughts freely and to increase his / her self-esteem.”

P 1: “We should be sensitive to the class and remember that each individual in the class looks at the world from a different perspective.”

Transformation of the interaction quality between teacher and student

Another of the transformations that the assumptions about human nature will create regarding the role of the teacher is the transformation that will occur depending on the roles and positions of the teacher and the student in the educational processes. Accordingly, the acceptance that the student's nature is inherently good or neutral is thought to lead the teacher to behave more mildly, supportively, understandingly, and tolerantly towards students. Therefore, the participants are of the opinion that this approach in teacher-student interaction will bring the presence of the student to the fore in the classroom, emphasizing the importance of the teacher's not viewing the student as a being prone to misdeed, but as a being inherently good and prone to development in a positive direction if treated well. P 32 stated the following opinion on this issue: *"When we talk about a person, we use a sentence like "it is in his/her nature". Here, too, I think we are imposing the personality of the individual on his/her nature. As a teacher, we need to know very well what human nature consists of and the content of human nature because the teacher's field of interest is people and children, he/she should approach the student with the belief that "each human being is a world."*

Some participants argued that a teacher's accepting the student's nature would result in his/her being able to give up his/her authoritarian and controlling role in the classroom, being able to put the student into centre, and communicate with students in a more humane manner based on mutual understanding and acceptance rather than pressure, rules or impositions.

P 54: *"When the teacher accepts this approach, he/she will be able to communicate better with students and peace will dominate the classroom environment. When this is achieved, I can learn the child's interests and character and way of thinking. After examining and observing the child, I can successfully transfer the things I want to convey. Thus, my communication with students progresses in a healthy process. In education, the individual should be in a free environment and should be able to reach whatever he/she is interested in."*

P 51: *"The classroom environment has a soul and half of this soul belongs to the teacher. If the teacher believes in students, quenches the curiosity of the student, and is in the role of not only the teacher but also the learner, he/she can meet the needs of this spirit so that students do not feel incomplete."*

One of the variables that are the basis of the transformation in the quality of teacher-student interaction is seen as the teachers' acceptance of his/her own nature and the quality of the relationship he/she establishes with himself/herself. P 44 expressed his/her opinions on this subject as follows: *"I also know that the student will imitate me, my behaviours, while filling in the empty plate. Therefore, I will strive to set a good example for them."*

Some participants emphasized that it is important for a teacher to be aware that he/she is a role model for students in his/her interactions with students, and that he/she sees his/her own behaviours and practices as

responsible for the abilities or tendencies that the student will develop. Accordingly, it can be said that this acceptance that human nature is an empty plate brings the responsibility to the teacher to review himself/herself as an individual.

Dispositioning the status of students

One of the situations that will be redefined in an educational context where human nature is prioritized is the dispositioning of students in teacher-student relationship or teaching processes. In an educational design where the teacher is positioned as the authority, this way of dispositioning the teacher will directly determine the position of the student. Accordingly, accepting the existence of an authority means the existence of a mass that needs to be controlled and this role is attributed to students. Positioning the teacher not as an authority but as a guide to teaching processes also determines the role of the student. In this structure, the teacher is the person who is responsible for his/her own path and journey, while the student is the subject who should guide the student in the most accurate way. The acceptance that human nature is like a good and empty plate is an acceptance that reinforces the guiding role of the teacher at this point. Here, the teacher is responsible for guiding the individual towards what is good and right. Therefore, the understanding in traditional education, which sees the human as an object that needs to be corrected and controlled by an authority, is shaken by this acceptance of human nature and the student is positioned in a very different place from the place positioned in the traditional understanding.

Participants are of the opinion that the new situation that will emerge as a result of abandoning the practices that are shaped within the framework of keeping the student under control, constantly passivizing and positioning them as objects that need knowledge transfer, may be a source for the development of students' self-confidence, mental liberation, more active, cooperative learning environment and a healthier dialogue. P 79 expressed his/her opinions on this subject as follows: *"The teacher's adoption of an education in favour of imagination and freedom by moving away from the understanding of education that is restrictive in terms of teaching practices and which keeps students captive to books or desks, provides many benefits for students by increasing the efficiency of education."*

It is often not enough just to get to know the student individually, to respect his/her nature and existence, to be aware of his/her developmental, educational, emotional and social needs. Awareness of all these listed situations means getting to know the student and knowing the student is not a situation that will be limited only to the school context. Therefore, it is important for the teacher to adopt a holistic and inclusive approach to students. In other words, it may not be enough for a teacher to construct an interaction with a student based solely on teaching processes within the framework of his/her conception of human nature, and it may be necessary to focus on dimensions other than teaching processes because a teacher's view of people is expected to affect what he/she expects from his/her students or what he/she can give to his/her students. For this reason, the teacher's perspective of the student, what he/she expects from the student and how he/she

handles the variables originating from the outside of school environment should be taken into consideration while revealing these expectations. The participant P 68 stated the following on the subject:

P 68: "For a teacher who adopts a humanistic approach, teaching means not only transferring information to students, but also learning that students are valuable, as well as making students aware of the behaviours and living conditions that are right for them."

Breaking the Patterns of Determinism

The findings obtained from questioning how the conception of human nature as a pure and clean or neutral structure reflections on a teacher's professional identity and practices in the context of this identity will have contains criticisms towards the evaluation of individuals with a determinist perspective. What is criticized in this context is the negative consequences of not looking at the nature of individuals and the effects of the environmental conditions in which they are born. Behaving in this way may led teachers to see students as not prone to change, to handle many variables regarding educational and instructional processes from a determinist perspective, to reproduce the traditional instructional approaches again and as a result of all these, approaching students as unique individuals can be ignored. Thus, prioritizing human nature will lead to the creation of effective and more humanistic classroom environments. In addition, repressive education models will be abandoned and more emancipating education practices will be introduced.

Generating a warmer classroom atmosphere

Research findings reveal that the determinist perspective on human nature is based on the assumptions that human beings are inherently bad or good. According to this, most of the participants stated that considering the human nature on the basis of the assumption that human nature is inherently bad may cause risky situations such as suppressing the individual in the classroom, applying stricter disciplinary rules and not doing anything for the child to develop in a good way. Some of the participants' views on this subject are as follows:

P 103: "If the teacher thinks that the child is innately prone to misbehave, he/she may want to establish authority and suppress him/her. If he/she thinks that the child is prone to commit good deeds, he/she may give him/her more freedom, "he/she is already good; there is no point in trying to make him/her good."

P 123: "Teacher's regarding the children as innately bad causes the teacher not to try to guide children to goodness. On the other hand regarding the children as innately good may cause children to be confused about their undesirable behaviours."

From these views presented above, it is understood that situations such as harmonizing the nature of human with the expectations of the outside world rather than the nature of the human are shaped by the assumption that human nature is innately bad. It is obvious that a teacher should be free from these assumptions in order to ensure interaction in a more humane, individual-centred and fair environment in the classroom. Accordingly, it can be said that one of the most important contributions that the conception of human nature will make to the classroom environment is that a warmer atmosphere can be created.

From oppressing to emancipatory education

Participants associated the reflections of determinist views accepting human nature as innately bad on both general educational and instructional processes and classroom practices with traditional educational approaches. In this connection, it is thought that the conception that human beings are shaped by the effect of the environment in which they are born as an empty plate and that they have the ability to change, transform and rebuild themselves can overcome all kinds of negativities of the traditional education approach.

Within the context of the oppressive nature of traditional education, the criticized issues include the following: adopting authoritarian, strict, normative, stereotypical approaches, constantly creating fear and anxiety in students, pacifying the student, exhibiting behaviours harming the spirit of the child, and sometimes destroying human dignity in the child, treating students in a standard way and imposing heavy burdens on the shoulders of students and all these have some consequences in terms of the quality of educational processes. An opinion on what can be done in the classroom to overcome these features of the conception of traditional education is as follows:

P 7: "As an educator, we should not think "what is important is what I say; what students do and think is not important" rather we should think "what students think is as important as I do", we should not look down on them; I should not strive to make them afraid of me rather I should guide them. These are my opinions helping me shape my teaching life."

CONCLUSION and DISCUSSION

The most general result reached in the present study, which was carried out in order to determine the ways in which the pre-service teachers' conceptions of human nature are reflected on their professional identity, is that there is a difference between the pre-service teachers who think that human nature is innately good or like an empty plate and the pre-service teachers who think that human nature is innately bad in terms of their perceptions of the student and their professional understandings. In this study, which is based on a basic assumption that educators' conception of human nature will reflect on their professional identities in different ways, the participants were explained three basic conceptions in the philosophical literature regarding human nature and asked which of these three conceptions they adopted. While the majority of the participants adopted the approach that human nature is like an empty plate at birth, the rate of those who adopted the conception of human nature as innately bad is quite low. It was concluded that the ways in which the participants, who view human nature as innately good or an empty plate, justified their approach, tended to be similar. Accordingly, these participants defended the argument that legitimate authority and an established social structure alienate the individual from himself/herself and cause the degradation of the natural good in human beings. Through the literature review, studies aimed at determining teachers' approaches to human nature are generally descriptive studies in survey model. Nazıroğlu, Acuner, and Birinci (2017) found that teachers' attitudes towards human nature are generally positive. Üstüner (2005) considered a teacher's views

on human nature as one of the variables affecting classroom management and found a significant difference between teachers' optimistic and pessimistic views about human nature in favour of optimistic views.

A similar explanation to the acceptance of human nature by the majority of the participants - it is naturally good and is like a blank slate - is also seen in Burkaz's (2014) study. Burkaz (2014) compared the argument of Plato claiming that human nature is determined from birth and the purpose of education should be to reveal the nature of children with that of Rousseau claiming that education that serves a specified purpose will spoil the nature of the child with reference to the works of the thinkers. Similarly, in the present study, while the argument that human nature is like an empty plate was justified, the emphasis on the fact that human beings have the power to transform their potential into an actual state with their minds as well as the negative effects of the external environment came to the fore. Participants expressed a common opinion on the point that the teacher-student relationship will proceed in an oppressive and authoritarian line with a traditional education that serves a defined purpose and thus self-actualization will be difficult for learners. However, if we think in a Rousseauian sense, education is expected to allow the child to be individualized and to actualize himself/herself, as well as to take into account the psychological and physiological nature of the child. At this point, Rödl (2020) pointed out the liberating and constructivist role of education and advocated the belief that education can transform the life of the individual in a good way. However, regarding human nature as an empty plate does not mean a teaching environment that will allow the student to construct his/her existence and brings the risk of objectification of students. Freire (2014) defines this education approach, which positions the individual as an object of investment, as "banking concept of education" and criticizes the transformation of students into bins or containers that need to be filled by the teacher with traditional education. Freire emphasized that the teacher is perceived as a better teacher if the more s/he fills the containers in the traditional education. According to Freire (2014), the teacher and the student should act jointly and students should be regarded as agents who are responsible for recreating the critical knowledge. Therefore, it is considered important here that the process of raising awareness of pre-service teachers about human nature and being sensitive to the existence of the individual. Krieger (2008) stated that human nature is the primary source for educators. However, some education policies and teaching practices may create unwanted effects on students by conflicting with human nature.

The importance of philosophical thinking cannot be denied in the construction of an educational thought that prioritizes the needs of students on the basis of respect for their nature and individuality. Looking at education from the perspective of philosophy will enable us to train individuals who are questioning, knowing themselves and their surroundings, aware of their responsibilities, and able to think freely. Baş (2015) revealed that teachers' education philosophy beliefs are shaped by their teaching-learning conceptions and this situation plays a crucial role by reflecting on the way teachers organize their teaching-learning processes. On the other hand, a teacher's awareness of human nature is expected to affect the way s/he structures his/her teaching processes. Therefore, a learning process that is guided by the teacher will manifest itself in an educational approach that centres on the individual and his/her needs. As Kenan (2009) stated, modern education theory is

struggling to create a more humane and comprehensive education model. Bonnett (2004) justified his opposition to the standardized structure of education determined with measurable goals by saying that assumptions about human nature are fundamental to shaping education both conceptually and practically. Frolund (2016) also drew attention to the importance of accepting people as an individual, emphasizing that education is an important requirement for the individual to be himself/herself, and that human nature is partly a product of one's own activity. In the context of modern education, the idea of human nature affects the interpretation of central concepts such as reality, knowledge, understanding and value, and the variables related to teaching and learning processes (Frolund, 2016).

In the literature regarding the research findings, it is emphasized that raising awareness about human nature plays a crucial role in disciplines and practices that are the source of the establishment of professional identity within the framework of teacher training programs. Research results revealed that a teacher's assumptions that human nature is inherently good or like an empty plate are effective in their interactions with students in classroom and out-of-classroom contexts. The importance of deciding to whom, when and to what extent information will be given, which is a part of the ideal of imparting knowledge, skills, behaviours and attitudes to the individual, which we can show among the goals of educational and instructional processes, also manifests itself in the formation of the teacher professional identity. To whom, when and how information should be given are within the scope of the conceptualization of human nature. Therefore, awareness of human nature is expected to shape these components of educational processes.

As a result, a teacher's awareness of human nature also seems to be closely related to his/her awareness of his/her role and sphere of influence. It is obvious that the acceptance that the student should be kept under control or disciplined with authority will lead to the conduct of teaching practices in this direction. Research findings have revealed that pre-service teachers consider themselves responsible for constructing the nature of students in a good way and that their own nature is also effective on how they will do this. Accordingly, it is understood that a teacher who is aware of his/her own nature will respect the nature of another individual and his/her professional identity will be shaped in such a way as to be adaptable to this nature and flexible.

RECOMMENDATIONS

In line with the results of the present study, which revealed the ways of reflection of a teacher's awareness of human nature on his/her professional identity within the framework of building an educational and instructional process that prioritizes the individual, some suggestions can be made regarding the problematic of human nature in the philosophy of education; In today's education system, where traditional educational approaches that position the teacher as an authority are still widely adopted, it is clear that in order to ensure that contemporary educational philosophy approaches that focus on human and nature are dominant in these contexts, training teachers who have developed awareness of these approaches is important.

At this point, it is important to emphasize the conception of reflexivity in subjects such as human nature and individuality in pre-service teachers' professional education processes and to apply approaches that will enable pre-service teachers to gain awareness of themselves, their own learning needs and the processes of structuring their individual lives. Since this awareness will lead to sensitivity to the individual and his/her nature, awareness raising should be regarded as an important component of teacher training programs. Accordingly, it can be said that highlighting teacher training programs supported by human nature and individuality for pre-service teachers will raise awareness about their learning needs and their lifestyles. It can be said that this awareness can provide responsivity that focus on the individual and nature in teacher training methods and programs. In addition to all these, it expected that intensifying the lectures qualitatively and quantitatively through teacher training program that focus on human nature and philosophy will strengthen the bond between pre-service teachers and philosophy.

ETHICAL TEXT

"In this article, the journal's writing rules, publication principles, research and publication ethics, and journal ethical rules have been followed. The responsibility belongs to the author(s) for any violations that may arise regarding the article."

Author(s) Contribution Rate: In this article, the contribution rates of the first author to the study is 50 % and the contribution rate of the second author to the study is 50 %.

REFERENCES

- Akagündüz, S. Y. (2012). Uygarlığa Yüz Çeviren Düşünür: Jean Jacques Rousseau [Jean Jacques Rousseau: A Philosopher who Turned His Face to Civilisation], *Özne, Felsefe ve Bilim Yazıları* (17), 113-125.
- Alkış-Küçükaydın & Gökbulut, Y. (2019). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimliklerinin İncelenmesi [Examination of Early Teacher Identity of Primary Teacher Candidates]. *International Journal of Active Learning (IJAL)*, 4(2), 41-59
- Alptekin-Yolcu, M. (2018). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Algılarının İncelenmesi [Investigation of Preservice Primary School Teachers' Early Teacher Identity Perceptions]. [Unpublished master thesis]. Hacettepe University.
- Alsop, J. (2008). *Teacher Identity Discourses Negotiating Personal and Professional Spaces*. Taylor & Francis e-Library
- Bakhurst, D. (2020). Teaching and Learning: Epistemic, Metaphysical and Ethical Dimensions—Introduction, *Journal of Philosophy of Education*, 54 (2), 255-267
- Baş, G. (2015). Correlation Between Teachers' Philosophy of Education Beliefs and Their Teaching-Learning Conceptions, *Education and Science*, 40 (182), 111-126
- Beauchamp, C. & Thomas, L. (2009). Understanding teacher identity: an overview of issues in the literature and implications for teacher education, *Cambridge Journal of Education*, 39(2), 175-189, DOI: 10.1080/03057640902902252

- Berg, B. L., & Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri [Qualitative research methods in social sciences]* (Eds. H. Aydın). Eğitim Publishing.
- Bonnett, M. (2004). Lost in space? Education and the concept of nature. *Studies in Philosophy and Education*, 23, 117–130.
- Burkaz, V. (2014). Platon ve Rousseau'da İnsan Doğası Bağlamında Eğitim [Plato's And Rousseau's Understanding Of Education In The Context Of Human Nature], *Anemon*, 2(2), 101-112.
- Büyükdüvenci, S. (2019). *Eğitim Felsefesine Giriş [Introduction to Philosophy of Education]*. Fol Publishing.
- Chung-Parsons, R. & Bailey, J. M. (2019). The hierarchical (not fluid) nature of preservice secondary science teachers' perceptions of their science teacher identity, *Teaching and Teacher Education*, 78, 39-48, DOI: 10.1016/j.tate.2018.11.007
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni [Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing among five approaches]* (Eds. M. Bütün & S. B. Demir). Siyasal Publishing
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş [A concise introduction to mixed methods research]* (Eds. Mustafa Sözbilir). Pegem Publishing.
- Çotuksöken, B. (1993). *Ortaçağ Yazıları [Medieval Writings]*. Kabalıcı Publishing.
- Çotuksöken, B., & Babür, S. (2000). *Ortaçağ'da Felsefe [Philosophy in the medieval]*. Kabalıcı Publishing.
- Denzin N. K. & Lincoln Y. S. (2005). *Handbook of qualitative research* (3rd ed.). SAGE.
- Frankel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). McGraw Hill.
- Freire, P. (2014). *Ezilenlerin Pedagojisi [Pedagogy of the Oppressed]*, (Translated by Dilek Hattatoğlu), Ayrıntı Publishing.
- Frølund, S. (2016). Naturalness as an Educational Value. *Journal of Philosophy of Education*, 50 (4), 655-668
- Gilson, E. (2005). *Ortaçağ Felsefesinin Ruhu [The Spirit of Mediaeval Philosophy]*, (Translated by Ş. Öçal). Pınar Yayınları.
- Gobet, F. (2017). Three Views on Expertise: Philosophical Implications for Rationality, Knowledge, Intuition and Education. *Journal of Philosophy of Education*, 51(3), 605-619
- Hobbes, T. (2019). *Leviathan. (Leviathan)* (Translated by S. Lim). YKY.
- Karadağ, E., Baloğlu, N. & Kaya, S. (2009). Okul Yöneticilerinin Eğitim Felsefesi Akımlarını Benimseme Düzeylerine İlişkin Ampirik Bir Çalışma [An Empirical Study on School Managers' Acceptance Level of Education Philosophies]. *Kaygı: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 12, 181-200.
- Kavrayıcı, C., & Ağaoğlu, E. (2020). Öğretmenlerin Mesleki Kimlik Algıları ve Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki [The Relationship Between Teachers' Perception of Professional Identity and Their Organizational Commitment]. *Başkent University Journal of Education*, 7(2), 409-427.
- Kaya, H. (2016). Unveiling the Role of Identity in Teacher Education. *Dil Dergisi*, 167(2) 45-54
- Kenan, S. (2009). The Missing Dimension of Modern Education: Values Education, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (1), 279-295

- King, N., & Ross, A. (2004). Professional identities and interprofessional relations: evaluation of collaborative community schemes. *Social Work in Health Care*, 38(2), 51-72.
- Krieger, L. S. (2008). Human nature as a new guiding philosophy for legal education and the profession, *Washburn Law Journal*, 47, 247-312
- Kuçuradi, İ. (1997). 20. Yüzyıl Felsefi Antropolojisinde Takiyettin Mengüşoğlu'nun Yeri [Takiyettin Mengüşoğlu's Place in 20th Century Philosophical Anthropology]. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (2013). *The Constructivist Credo*. CA: Left Coast Press.
- Locke, J. (1992). *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme [An Essay Concerning Human Understanding]*, (Translated by V. Hacıkadıroğlu). Ara Publishing.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma (Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber) [Qualitative research (A guide to design and implementation)]*, (Eds. S. Turan). Nobel Publishing.
- Nazıroğlu, B. A., Acuner, H. Y. & Birinci, A. (2017). DKAB ve İHL Meslek Dersleri Öğretmenlerinin İnsan Doğasına İlişkin Tutumları [Attitudes of Religious Culture and Moral Knowledge Teachers and Religious Vocational High School Teachers towards Human Nature]. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 471-502, doi: <http://dx.doi.org/10.17218/hititsosbil.285112>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri [Qualitative research and evaluation method]*. (Eds. M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Pegem Publishing
- Phillips, D. C. (2019). Eğitim Felsefesi Nedir? [What is Education Philosophy?], [In Philosophy Guide (Translation. Ed. H. Ünder, p. 3-19). H. Ünder (Dü.) içinde, Eğitim Felsefesi Kılavuzu (E. Turan, Çev. 3-19). Pegem Publishing
- Platon. (1998). *Yasalar [The Laws]*. (Translated by C. Şentuna & S. Babür, Çev.). Kabalıcı Publishing
- Platon. (2002). *Devlet [Republic]*, (Translated by H. Demirhan). Sosyal Publishing.
- Rousseau, J.-J. (2008). Anayasa Projeleri [Constitutional Project for Corsica, 1772], (Translated by İ. Yerguz). Say Publishing.
- Rousseau, J.-J. (2009). *Emile*. (Translated by İ. Yerguz). Say Publishing
- Rousseau, J.-J. (2009a). *Bilimler ve Sanatlar Üzerine Söylev [Discourse on the Arts and Sciences]*, (Translated by İ. Yerguz). Say Publishing.
- Rousseau, J.-J. (2009b). İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı. (Translated by R. N. İleri). Say Yayınları.
- Rödl, S. (2020). Teaching, Freedom and the Human Individual, *Journal of Philosophy of Education*, 54 (2), 290-304
- Tuncel, G., & İçen, M. (2018). Eğitim Felsefesinde İnsan Doğasının Rolü. (The Role of Human Nature in The Educational Philosophy). *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*. 2(1), .62-69.
- Ulubey, Ö., Yıldırım, K. & Alpaslan, M. M. (2018). Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programının Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kimliği Algısına Etkisinin İncelenmesi [Investigation of Effects of the Pedagogical Formation Education Certificate Program on Pre-service Teachers' Teacher Identity]. *MSKU Journal of Education*, 5 (1), 48-55, DOI: 10.21666/muefd.403519

- Uluyol, Ç & Şahin, S. (2018). Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğretmen Kimliği ve Mesleki Kaygı Durumlarının İncelenmesi [Investigation Of Pedagogical Formation Students' Teaching Identity And Professional Loss Conditions], *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(3), 1051-1072
- Ünder, H. (1995). Platon'un Devleti'nde Eğitim ve İnsan Doğası [Education and Human Nature in Plato's Republic], *Journal of Ankara University Faculty of Educational Sciences*, 26 (26), 185-201.
- Üstüner, M. (2005). İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Öğrenci Doğasına İlişkin Görüşleri [Views of primary schools teachers about student nature]. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18, 202-216.
- Woodhouse, M. B. (1984). *A Preface to Philosophy*. Wadsworth Publishing.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [Qualitative research methods in social sciences]*. Seçkin Publishing.

EĞİTİM FELSEFESİ DERSİ KAPSAMINDA “İNSAN DOĞASI” SORUNSALININ ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ KİMLİKLERİNE YANSIMALARI

Öz

Bu araştırmanın amacı eğitim felsefesi dersi kapsamında insan doğası sorunsalının öğretmen adaylarının mesleki kimliklerine yansımalarını incelemektir. Bu çalışma temel yorumlayıcı desende nitel bir araştırmadır. Araştırma verileri bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesinde, 2020-2021 Güz Döneminde Eğitim Felsefesi dersi alan öğretmen adaylarından elde edilmiştir. Öğretmen adaylarına insan doğasına ilişkin üç yaklaşımı içeren tanım düzeyinde açıklayıcı bilgi sunulmuş ve elde edilen veriler doğrultusunda onların insan doğası sorunsalına bakış açılarının mesleki kimliklerine yansımaları felsefi bir sorgulamadan geçirilmiştir. Katılımcılar amaçlı örnekleme türlerinden “ölçüt örnekleme” stratejisi izlenerek belirlenmiştir. Araştırmaya toplam 125 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma çerçevesinde elde edilen yazılı verilerin çözümlenmesinde içerik çözümlenmesi benimsenmiştir. Soru formunda yer alan soruların dinamiklerine uygun olarak tümevarımcı ve tümdengelimci çözümlenme birlikte kullanılmıştır. Araştırma bulguları öğretmen adaylarında insan doğasının neliğine ilişkin yaklaşımlardan en baskın olanın “*tabula rasa*” yaklaşımı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bir öğretmenin insan doğasına ilişkin yaklaşımının mesleki pratiklere öğretimin anlamı ve öğretmenin rolleri açısından yansıtacağı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan en genel sonuç öğretmen adaylarının insan doğasına ilişkin yaklaşımlarının öğretim süreçlerinin temel özelliklerini etkileyeceği beklentisidir.

Anahtar kelimeler: Eğitim felsefesi, insan doğası, mesleki kimlik, felsefi analiz

GİRİŞ

Daha iyi bir toplum inşa etme idealinin arkasında, en genel anlamıyla eğitim düşüncesi vardır. Eğitimin toplum içinde konumlandığı yer ve önem derecesi farklılaştıkça, eğitim üzerinde derinlemesine düşünme ihtiyacı açığa çıkmıştır. Bu aşamada ise eğitime, felsefenin penceresinden bakmak artık bir alternatif değil bir tür zorunluluk haline gelmiştir. Felsefenin odaklarından birisi olan eğitimin felsefeyle kesişim noktasında bilginin doğası, teorik ve pratik akıl, aklın oluşumu ve dünyayla ilişkisi ve ahlaki vizyon ve muhakemenin geliştirilmesi ile ilgili sorular vardır. Bu nedenle eğitime bakmadan epistemoloji, metafizik ve etiği- yani felsefe yapılabileceğini- görmek zordur (Bakhurst, 2020). Felsefi bakış açısı, bireyin kendi öz bilinci ve çevresiyle olan etkileşiminde özgür düşünmesinde ve kendi yolunu çizmesinde yol gösterici olacaktır. Hatta eğitimin amacını insanı yaşadığı dünyada kendine ait bir dünyaya yerleştirmek ve ona bir kimlik vermek olarak kabul ettiğimizde, felsefenin önemi bir kez daha açığa çıkacaktır (Büyükdüvenci, 2019). Değer ve bilgi üreten, yaşama var olanlar karşısında tavır alarak kendi öz varlığını açığa çıkartan insanın, eğitim aracılığıyla iyi, ahlaklı, erdemli, kültürlü, doğru seçim ve eylemlerde bulunan bireylere dönüşmesi eğitimin temel amaçları arasında gösterilebilir. Tüm bu idealler ise eğitim felsefesiyle somutlaşarak pratik sonuçlarla kendini var eder. Ancak eğitim felsefesini salt kuramsal bir ders olarak görmenin dünyada ve ülkemizde yarattığı kültürel boşluk düşünüldüğünde, felsefenin eğitime yansımalarının daha somut, kuşatan, açıklayan ve anlamlandıran bir çizgide ilerlemesini talep etmek doğru bir seçim olacaktır. Bu noktada her iki disiplinin de -eğitim ve felsefe- ortak konusu olan “insanın neliği üzerine yapılan bir inceleme, araştırmacılarını öncelikle insan doğasına ilişkin geçmişten günümüze kadar uzanan tartışmalara yönlendirecektir.

Bu bağlamda, öğretmen adayları mesleki eğitim süreçlerinde eğitim kavramını farklı boyutlarıyla inceleyen pek çok ders alırken; felsefe konusunda aldıkları dersler sınırlıdır. Felsefe nedir? Eğitim ve felsefe arasında nasıl bir ilişki vardır? Eğitim felsefesi dersiyse amaçlanan nedir? Tüm bunlarla öğrencilerin düşüncelerini eğitmeye başlaması, kendilerinden başlayarak çevrelerini sorgulamaları amaçlanmaktadır. Bu sorular arasında felsefenin tanımını yapmak eğitim nedir sorusuna yanıt vermekle benzer çıkmazlara sahiptir. Felsefe nedir sorusuna pek çok yanıt verilmiştir. James, felsefenin tüm düşüncelerimizi tutarlı ve uyumlu bir ilişkiye sokmaya çalışan inatçı bir çaba olduğunu söylemiştir (Woodhouse, 1984). Benzer şekilde Phillips (2019) felsefenin doğasının tartışma ya da sorgulama olduğunu ifade etmektedir. Bundan dolayı da “felsefe nedir?” sorusuna yalın ve doğrudan bir yanıt almak neredeyse umutsuz ve inatçı bir çabadır. Öte yandan Aristoteles ise doğa felsefesi olarak adlandırıldığı felsefe disipliniyle “insan-doğa” ikileminin her bir denklemini kendi içinde incelemeyi amaç edinmiştir. Doğa ya da evren nedir sorusuna ortak bir yanıt bulunamadan, evren üzerinde var olan gelen insanın neliği üzerine yapılan felsefi tartışmaların bir ucu eğitime dayanmıştır.

Eğitimin temel amacının insanı evrende bir yere yerleştirmek ve ona kimliğini kazandırmak olduğunu varsayarsak, bahsettiğimiz insanın doğası en temel problemlerden birisi olacaktır. Eğitim yalnızca bilgi ve becerilerin aktarımıyla ilgili bir süreç değil, insan yaşam biçiminin kurucu bir unsurudur (Bakhurst, 2020). İnsan doğasına ilişkin sorulara sadece filozofların yanıt aramadığını savunan Kuçuradi bu konuda şunları söylemiştir (1997: 75):

“Filozofların insan görüşleri -insanın ne olduğuna ilişkin görüşleri- vardır; ama filozof olmayanların da genellikle, insan anlayışları -insan tasarımları, insan imgeleri- vardır. Ayrıca kültürlerin de farklı insan imgeleri, hem de tarih içinde değişiklik gösteren insan imgeleri vardır.”

Bu bağlamda insan doğası kavramı farklı disiplinlerce farklı boyutlarıyla ele alınmıştır. Felsefe alan yazınında insan doğasına ilişkin üç farklı yaklaşım söz konusudur. Birinci yaklaşıma göre insan doğası doğuştan kötüdür. Başka bir deyişle insan doğası bencil, anti-sosyal ve saldırgandır (Tuncel ve İçen, 2018). Bu yaklaşımın temelinde Hristiyanlığın ilk günah fikri yüzünden insanların evrene gönderilmiş, eksik ve kötülüğe eğilimli varlıklar olarak kabul edilmesi yatmaktadır (Çotuköken, 1993). Özellikle Ortaçağ Hristiyan dünyasında bu bakış bir dönemi şekillendirmiştir. Bu dönemde Tanrı'nın kurgulanmış bir evren yarattığı inancı, Ortaçağ'ın da üzerinde yaşayan insanlar tarafından kurgulanmasına neden olmuştur (Çotuksöken ve Babür, 2000). Hatta Gilson'a (2005) göre, Tanrı evreni, insanın Tanrı'ya ulaşması ya da onu anlayabilmesi için bir tür fon olarak kullanmıştır. Düşünce tarihinden Hobbes birinci yaklaşımın temel savunucuları arasındadır. Hobbes (2019), insanların kendi çıkarları ya da varlıklarını devam ettirebilmek için doğuştan getirdikleri bencil ve saldırgan bir eğilime sahip olduklarını düşünmekte ve inancını da şu sözlerle onaylamaktadır: “İnsan, insanın kurdudur”. Bundan dolayı da Hobbes, insan doğasının bu kötümser eğilimlerinin, ancak bir otoriteyle kontrol altına alınabileceğine inanmaktadır. Tüm gücün bir otoriteye devredilerek insanlar arasındaki çatışma ortamında uzaklaşabileceğini savunan Hobbes, toplum sözleşmesiyle doğal ortamdaki kargaşa ve kaosu yok olacağına inanmaktadır. Hatta Hobbes, Leviathan adlı eserinde insanların hak ve özgürlükleri Leviathan isimli ölümsüz bir Tanrı'ya devrederek toplumdaki ve güven düzenin sağlandığını söylemektedir (Hobbes, 2019). Benzer şekilde Platon “Devlet” adlı yapıtında iyi bir devlet yönetiminin nasıl olması gerektiği sorusunu, insanların doğalarına uygun eğitim almasıyla gerçekleştirebileceğini savunmuştur. Platon insan doğasını kendi içinde üçe ayırmaktadır: altın, gümüş ve tunç. Bu ayırmadan hareketle Platon, insan doğasının doğuştan iyi, kötü ya da bozuk olduğunu iddia etmektedir. Burada Platon herkesin hak ettiği ya da doğasına uygun yer ve mevkide bulunması gerektiğini ve ona göre de eğitim alması gerektiğini savunmaktadır (Platon, 2002). Platon için, insanlar genel olarak eğitimle, ancak özelden kendi doğalarına uygun bir eğitimle kontrol edilebilirler. Hatta Platon'un tasarladığı devlet gerçek bir eğitim devleti olarak düşünülmektedir (Ünder, 1995). Öte yandan Platon “Yasalar” adlı eserinde eğitimciyi çobanla özdeşleştirmektedir. Nasıl ki bir hayvan sürüsü çobansız yaşayamazsa, benzer şekilde çocuklarda gün doğup sabah olduğunda, öğretmenlerine kendi doğalarına uygun bir eğitimle donatılmak için gönderilmelidirler (Platon, 1998). Elbette Platon'un öğretmene çoban görevini vermesi boşuna değildir. Öğretmen en iyi bildiği şeyi, yani öğretmenin erdemini öğrencisine tıpkı bir çobanın sürüsünün hayat kalması için gerekli yönlendirmelerinde olduğu gibi öğretmesini amaçlamıştır.

İnsan doğası üzerine öne sürülen ikinci yaklaşıma göre, insan doğası doğuştan iyidir, yani kendini iyi yönde gerçekleştirmeye eğilimlidir. Bu bakış açısının en büyük temsilcilerinden birisi Rousseau'dur. Rousseau, insanın doğuştan iyi olduğunu ancak toplum içinde yaşamının getirdiği birtakım çıkmazların insandaki doğal iyiyi bozduğuna inanmaktadır. Örneğin, dış çevre, çekişmeler, özel mülkiyet, rekabet ve hukuk yasaları mücadeleye ve doğal iyi halindeki insanın kendi öz bilincini ötekileştirerek maskelerin arkasına gizlenmesine sebep olmuştur

(Rousseau, 2008; Rousseau, 2009a; Rousseau, 2009b). Rousseau neredeyse tüm eserlerinde insanın doğuştan iyi olmasını ya da doğal iyi kavramını akılla özdeşleştirerek, bu konuda şunları söylemiştir: “İnsanın kendi çabalarıyla neredeyse yokluk içinden çıkışını görmek ne kadar görkemli, ne kadar güzel bir şey; doğanın çevresine sardığı karanlıkları aklın ışıklarıyla dağıtması; kendini aşması; aklın yardımıyla göklere yükselmesi ve daha görkemli ve daha zor olanı gerçekleştirmesi: insanı irdelemek, doğasını, ödevlerini ve amacını öğrenmek” (Rousseau, 2009: 47). Rousseau eserlerinde her fırsatta uygarlıkla birlikte insan yaşamına giren yeniliklere dikkat edilmezse, geçmişte var olan gelişmeleri yok edebileceğini belirtmiştir (Akagündüz, 2012). Hatta Söylev’in ilk sayfasında şu açıklamaya yer vermiştir: “Satir ateşi ilk gördüğünde öpüp kucaklamak istemiş, ama Prometheus ona şöyle seslenmiş: “Ey satir, çenendeki sakallara çok üzülürsün, çünkü o gördüğün dokununca yakar” (Rousseau, 2009a). Rousseau, teknoloji ve uygarlaşmanın önümüze sürdüğü ışıkların sahteliğinin bizi aldatmaması gerektiğini vurgulamıştır. İnsan doğasının her ne kadar doğuştan iyi olarak kabul etmiş olsa da Platon’dan farklı olarak insandaki doğal iyinin devlet egemenliği ya da otoriter bir eğitimle bozulacağına savunmaktadır. Rousseau özellikle *Emile* adlı eserinde iyi bir eğitimin nasıl olması gerektiğine ilişkin bir ütopya ortaya koymuştur hazırlamıştır. Söz konusu eserinde temel kaygısı Emile’in içindeki doğal iyi ya da doğuştan getirdiği iyinin bozulmasına izin vermemektir (Rousseau, 2009).

Üçüncü ve son yaklaşıma göre ise insan doğası doğuştan boş bir levha gibidir. Ne iyidir ne kötüdür, boş ve tepkiseldir. Bu yaklaşım John Locke ile özdeşleşmiştir. Ona göre insan zihni “*tabula rasa*”dır, yani boş bir levha gibidir. Ne doğuştan fikirler vardır ne de doğuştan kötü olduğunu destekleyecek ilk günaha dair bilgiler mevcuttur (Locke, 1992). Şöyle ki insanın doğası diye bir kalıptan bahsedemeyiz, çünkü insan her çağda kendini yenileyecek ya da başka bir deyişle değişip, dönüşebilecek bir yapıya sahiptir. Akıl Çağı’nın kurucu düşünürlerinden birisi olan John Locke, kendinden önce gelen düşünürlerin “*apriori*” terimini vurgulayarak insanın zihninin doğuştan bir takım önsel bilgiler ile dolu olduğu düşüncesini “*tabula rasa*” terimiyle boş bir levha ya da temiz bir kağıt benzetmesine dönüştürmüştür. Locke “*tabula rasa*” kavramıyla, duyularla deneyimlenen olay ve olguların bilgisinin güvenilirliğine vurgu yapmıştır. Onun için gerçek bilgi duyularımızla deneyimlediğimiz, her türlü baskı ve otoritenin dayatmasından uzak, özgür aklın edimlerinden oluşmaktadır. Bu anlamda insan doğası boş bir levhadır ön kabulü beraberinde aklın tüm sınırlarıyla özgürce kullanılmasına imkan verecektir.

Felsefe tarihinde, insan doğası üzerine yapılan tartışmaların, öğretmenlerin mesleki kimliklerini inşa etme sürecinde önemli bir paydaya sahip olduğu söylenebilir. Çünkü farklı felsefi yaklaşımlar farklı eğitim uygulamalarına yol açmaktadır (Gobet, 2017). Benimsenen felsefi bir yaklaşım, kişisel bir öğretim yaklaşımı geliştirmenin ve nitelikli bir öğretmen kimliği geliştirmenin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir. Bu öğretmenin sınıf içi uygulamalarına ilişkin inançlarına, bir bütün olarak eğitim sistemine ve bu sistem içinde öğretmenin rolüne etki eder (Alsup, 2008). Eğitim felsefesi, yapılan eğitim-öğretim etkinliklerine bir anlam katmakta, bunların uygulama yöntemleri, davranış boyutları ve nedenselliğini de etkilemektedir. (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009). Diğer yandan, öğretmenlerin mesleki kimlikleri onların eğilimlerini, çabalarını, mesleki gelişimleri için girişimlerini etkiler (Hammerness, Darling-Hammond ve Bransford, 2005’den akt. Beauchamp ve

Thomas, 2009). Ayrıca mesleki kimliğin kurulumunda bireyin kendini tanıma, anlamlandırma ve açıklama sürecinde insan doğasına bakış açısı -iyi, kötü, nötr- sadece kendi iç dünyasını zenginleştirmekle sınırlı kalmayacaktır. Bununla birlikte yetiştirmeyi hedeflediği bireylerdeki farklı kişilik özelliklerini ayırt ederek onları tanımaya ve kendi dünyasında konumlandırmasına da yardımcı olacaktır. Dolayısıyla öğretmenlerin insan doğasına bakış açıları mesleki kimliklerinin şekillenmesinde etkili olan değişkenler arasında kabul edilebilir.

Bu çerçeve de kimlik kavramının felsefe başta olmak üzere, psikoloji, sosyoloji ve eğitimin en önemli araştırma konularından birisi olduğunu söyleyebiliriz. Ben kimim? Beni diğer insanlardan ayıran özellikler nelerdir? Benim değerlerim ve hedeflerim nelerdir? Bu ve benzeri sorular bireylerin kimlik gelişiminde ve dönüşen kimlik algılarında önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir. Kimlik bireylerin kim olduğunu tanımlar ve kimlikler, tutumları, inançları, değerleri ve davranışları etkiler ve bunlardan etkilenir. Kimlik bireysel bir yapı olmasına rağmen, kimlik gelişimi daha geniş sosyal etkileşimlerden etkilenir (Chung-Parsons ve Bailey, 2019). Beauchamp ve Thomas (2009), kimliği bireysel kişilik boyutuyla değil sosyal boyutuyla ele almış ve insanların çeşitli bağlamlarda farklı kimlikler inşa ettiklerini ifade etmiştir. Buna göre öğretmen yetiştirme alanı ve öğretmenlik mesleği, bireylerde bu bağlamda inşa edilen bir kimlik yapısı için zemin olma özelliğindedir. Öğretmen adayları için öğretmen yetiştirme programları kimlik anlamında bir değişim sürecidir. Öğretmen yetiştirme programı sadece bir kimlik geliştirme ihtiyacının farkındalığını aşmak için değil, aynı zamanda güçlü bir kimlik kazandırmak için ideal bir başlangıç noktası gibi görünmektedir. Öğretmenlerde güçlü mesleki kimlikler geliştirebilmek için, bağlamlar ve topluluklar hakkındaki bilgilerin ve bunların öğretmen kimliklerinin şekillendirilmesindeki etkilerinin, öğretmen eğitimi programlarına dahil edilmesi gerekmektedir (Beauchamp ve Thomas, 2009). Doğal olarak öğretmen kimliği, öğretmen eğitiminin ayrılmaz bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Çünkü öğretmenlerin hem sınıf içinde hem de sınıf dışında yaptıkları, kendilerini nasıl algıladıklarının yansımasıdır (Kaya, 2016, s.46). Benzer şekilde öğretmenlerin “ben kimim?” sorusuna verdiği yanıt, mesleki kimliklerini anlamlandırış biçimlerine de yansıtacaktır (Kavrayıcı ve Ağaoğlu, 2020). Öğretmenlerin kim olduğu, tutumlarını, inançlarını ve uygulamalarını şekillendiren öğretmen kimliğiyle ilgilidir (Brickhouse, 1990’den akt. Chung-Parsons ve Bailey, 2019). Bireyin mesleki kimliği başka bir ifadeyle kendi tanımlama ve değerlendirme biçimini de yansıtmaktadır. King ve Ross’a (2004) göre mesleki kimliği oluşturan şeylerden birisi de kişiler arası ilişki ve etkileşimdir. Mesleki kimliğin bireyin zamanla değişen ve şekillenen rol performansını etkilediği bilinmektedir. Kavrayıcı ve Ağaoğlu (2020) öğretmen kimliğinin sosyolojik ve ilişkisel temellerine dikkat çekerek, bir öğretmenin diğer bireylerle etkileşimlerinin ilişkisel faktörler kapsamına girdiğini belirterek, öğretmenin öğrenciyle olan ilişkisinin burada önemli bir değişken olduğunu vurgulamıştır.

Alan yazında özellikle meslek öncesinde ya da mesleki eğitim sürecinde öğretmen kimliğine odaklanan çalışmalarda, yaş, cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve üniversite gibi çeşitli değişkenlere göre meslek öncesi kimlik algıları incelenmiştir (Alptekin-Yolcu, 2018; Ulubey, Yıldırım ve Alpaslan, 2018; Uluçay ve Şahin, 2018; Alkış-Küçükaydın ve Gökbulut, 2019; Çelik ve Kalkan, 2019). Bu çalışmaların sonucunda genel olarak öğretmen adaylarının yüksek düzeyde meslek öncesi öğretmen kimliği algısına sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak öğretmen meslek kimlik algısının oluşum sürecinde insan doğasının rolünden bahsedilmemiştir. Bu

araştırmalardan hareketle insan doğasına ilişkin kabullerin öğretmenlik meslek kimliğinin bir bileşeni olarak ele alınmaktan uzak olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu çalışmanın odak noktası öğretmen ayarlarında öğretmenlik mesleğinin bileşenlerinin ne derece bulunup bulunmadığı değil, öğrenciye yaklaşım temelinde mesleki tutumlarına, eğitime olan bakış açılarına ve inançlarına ilişkin bir sorgulamadır. Buna göre araştırmanın genel amacı öğretmen adaylarının insan doğasına ilişkin yaklaşımların mesleki kimliklerine yansımalarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır;

- Öğretmen adayları, eğitim felsefesi sorunsallarından birisi olan insan doğası konusunda hangi yaklaşımı benimsemektedirler?
- Öğretmen adayları, insan doğası konusunda benimsedikleri yaklaşımları nasıl gerekçelendirmektedirler?
- Öğretmen adaylarının insan doğası konusunda benimsedikleri yaklaşımlarının, öğrencilerle etkileşimlerini nasıl yönlendireceğine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğretmen adaylarının insan doğası konusunda benimsedikleri yaklaşımlarının, öğretim pratiklerine nasıl yansıtacağına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğretmen adaylarının insan doğası konusunda benimsedikleri yaklaşımlarının genel olarak mesleki kimliklerinin yapılandırılmasındaki etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel bir araştırma olup, temel yorumlayıcı desende yürütülmüştür. Nitel araştırma, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Buna göre öğretmen adaylarının “insan doğasına” ilişkin yaklaşımlardan hangisini benimsediklerini ve benimsenen bu yaklaşımının mesleki kimliklerine ve pratiklerine nasıl yansıtacağına ilişkin görüşlerini derinlemesine ve bütüncül bir bakış açısıyla incelemek ve betimlemek amacıyla çalışma nitel araştırma şeklinde tasarlanmıştır. Patton’un (2014) araştırmanın amacına göre yönteminin kararlaştırılmasına ilişkin yaptığı sınıflamaya göre bu araştırma temel bir araştırma niteliğindedir ve temel araştırmalarda amaç, anlamak ve açıklamaktır. Diğer yandan temel yorumlayıcı desende yürütülen araştırmalarda her zaman kavramsal ve kuramsal bir çerçeve ya da temel alınan bir model vardır (Merriam, 2015). Bu çalışmanın kuramsal temelini insan doğasına ilişkin felsefi sorgulamalar oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırma, Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Araştırma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı’ndan alınan 29/12/2020 tarihli ve 86837521-050.99-E.58970 sayılı etik kurul izni ile yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda yaygın biçimde amaçlı örneklem kullanılır. Bu çalışmada ise katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme türleri arasında yer alan ölçüt örnekleme stratejisinden (Frankel ve Wallen, 2006; Patton, 2014; Creswell, 2015; Merriam, 2015; Berg ve Lune, 2015) yararlanılmıştır. Araştırmaya katılacak olan öğretmen adaylarının “Eğitim Felsefesi” dersi almış olmaları temel alınan ölçüt olmuştur. Buna göre toplam 170 öğrenciye soru formu sunulmuş ve araştırmaya katılıma onam

veren 125 öğrencinin yanıtları çalışma kapsamına alınmıştır. Katılımcıların %72,8'i (91 kişi) kız, %27,2'si (34 kişi) erkektir. Katılımcılardan %25'i (20 kişi) Türkçe Öğretmenliği bölümünde, %23,2'si (29 kişi) Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde, %36'sı (45 kişi) Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde, %20,8'i ise (26 kişi) Resim öğretmenliği bölümünde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Süreç

Araştırmada veri kaynağı olarak öğretmen adaylarının insan doğasının neliğine ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin öğretmenlik meslek kimliğine nasıl yansiyabileceğine ilişkin değerlendirmelerini anlattıkları dokümanlar kullanılmıştır. Öğretmen adaylarından bu şekilde bir veri setine ulaşabilmek için araştırmacılar tarafından bir soru formu yapılandırılmıştır. Bu soru formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları bölüme ilişkin soru yöneltilmiştir. İkinci bölüm ise araştırmanın sorunsal çerçevesinde yöneltilen, nitel soruşturma türlerine uygun olarak yapılandırılmış, açık uçlu iki temel sorudan oluşmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle öğrencilere bir okuma metni sunularak, "İnsan Doğası"na ilişkin felsefe literatüründeki varsayımlar açıklanmıştır. Sonrasında bu üç temel yaklaşımdan -insanlar doğuştan iyidir, insanlar doğuştan kötüdür, insanlar doğuştan ne iyi ne de kötüdür, tıpkı boş bir levha gibidirler- hangisini benimsediklerini, nedenleriyle birlikte açıklamaları istenmiştir. Son olarak da bir öğretmenin insan doğasına ilişkin görüşünün nasıl ve neden önemli olabileceği ve mesleki kimliklerine nasıl yansiyabileceği konusundaki görüşleri açık uçlu beş alt soru ile sorgulanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarından elde edilen yazılı metinler içerik çözümlemesi yöntemiyle çözümlenmiştir. "İçerik çözümlemesinde birbirine benzeyen veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlanır" (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Creswell (2017) de içerik çözümlemesi çalışmalarında birbirine benzer verilerin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirildiğini ve bu verilerin okuyucuların anlayacağı bir biçimde organize edilerek yorumlandığını belirtmiştir. Denzin ve Lincoln (2005) ise yazılı metinlerin çözümlenmesinde verilerin kodlanması, temaların oluşturulması, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması ve bulguların yorumlanması şeklinde aşamalar tanımlamışlardır. Araştırmada veri toplama aracı iki boyutta yapılandırılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde de her bir boyut için farklı bir çözümleme süreci izlenmiştir. Birinci boyutta yer alan ve araştırma sorunsalıyla ilgili olabileceği öngörülen bazı temel demografik değişkenler betimsel bir çözümlenmeye tabi tutulmuştur. Veri toplama aracının ikinci boyutunda yer alan ve öğretmen adaylarının insan doğasına ilişkin hangi yaklaşımı benimsedikleriyle ilgili olan veriler tümdengelimci bir yaklaşımla çözümlenerek, genel eğilimler belirlenmiştir. Bu genel eğilimler ayrıca ikinci döngü kodlamaya tabi tutulmuş ve kendi içindeki yapılar tümevarımcı çözümlemelerle ortaya konulmuştur. Tümevarımcı analiz veri içinde örüntülerin, temaların ve kategorilerin keşfedilmesini içerir (Patton, 2014). İkinci boyutta katılımcılara yöneltilen diğer sorular ise öğretmen adaylarının insan doğasına ilişkin görüşlerinin onların mesleki yaklaşımlarına yansıma biçimleriyle ilgilidir. Bu sorulara verilen yanıtlar da yine tümevarımcı bir çözümlenmeye tabi tutulmuş ve bulgular "İnsan Doğası"na ilişkin felsefi argümanlar bağlamında değerlendirilmiştir.

Verilerin analizi MAXQDA analiz programı ile gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecine başlamadan önce araştırmacılar verileri iki gruba ayırarak analize hazır hale getirmişlerdir. Katılımcılar K1, K2, K3 şeklinde kodlanmış ve her bir katılımcıya ait veriler, ayrı ayrı dosyalarda verilen bu adlarla sınıflandırılmıştır. Kodlama sürecinde ise birinci döngü kodlamada birbirlerinden bağımsız çalışmışlar, ikinci döngü kodlama için ise bir kod defteri oluşturup verilerin tamamını önce bağımsız biçimde kodlayarak daha sonra kod defterlerini karşılaştırmışlardır. Örtüşen kodlar mevcut haliyle bırakılmış, çelişen kodlar üzerinde tartışmalar yapılarak görüş birliğine varılmıştır. Bu görüş birliği üzerinden kategoriler ve temalar birlikte yapılandırılmıştır. Bulgular katılımcıların soru formuna verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur. Buna göre “insan doğasının neliğine ilişkin yaklaşımlar ve gerekçelendirme biçimleri boyutu” ve “İnsan doğasına ilişkin kabullerin öğretmenlik meslek kimliğine yansıma biçimleri” şeklinde iki boyut üzerinden yapılandırılmıştır. Birinci boyuttaki temalar “insan doğası doğuştan kötüdür”, “insan doğası doğuştan iyidir” ve “insan doğası doğuştan boş bir levhadır” olarak adlandırılmıştır. İnsan doğasına ilişkin kabullerin öğretmenlik meslek kimliğine yansıma biçimleri ile ilgili boyut ise iki temel temadan oluşmaktadır. Bu temalar “öğretimin anlamı ve öğretmenin rolünü yeniden tanımlamak” ve “belirlenimci anlayışı kırmak” şeklinde adlandırılmıştır. Elde edilen temalara ve kategorilere ilişkin detaylar tablo 1.’de sunulmuştur.

Tablo 1. Temalar ve Kategoriler

Temalar	Kategoriler
İnsan doğasının neliğine ilişkin yaklaşımlar ve gerekçelendirme biçimleri	
İnsan doğası doğuştan kötüdür	İnsanın doğuştan kötü olması toplumsal sistemleri gerekli kılmıştır Toplumsal norm ve ilkelerin uygulanabilmesi için otorite gereklidir
İnsan doğası doğuştan iyidir	İnsanın içindeki doğal iyi Dış çevrenin insandaki doğal iyi üzerindeki olumsuz etkileri Yaşam deneyimlerinin insan doğasına uygun(suz)luğu
İnsan doğası doğuştan boş bir levhadır	Yaşam deneyimlerinin niteliği Bireyin öznelliği Yaşamın değişken dinamiği
İnsan doğasına ilişkin kabullerin öğretmenlik meslek kimliğine yansıma biçimleri	
Öğretimin anlamı ve öğretmenin rolünü yeniden tanımlamak	Bireyi merkeze alan esnek öğretim pratikleri Öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimin dönüşümü Öğrencinin konumlandırılma biçimlerinin değişimi
Belirlenimci anlayışı kırmak	Daha olumlu bir sınıf atmosferi yaratmak Baskıcı eğitimden özgürleştirici eğitime

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel bir çalışma olan bu araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için çalışmanın tasarlanmasından raporlanmasına geçen süreçte bazı stratejiler uygulanmıştır. Bunlar aktarılabirlik, inanılrlık ve tutarlılıktır. Lincoln ve Guba (2013) aktarılabirliği sağlamının en temel yolunun ayrıntılı betimlemeler olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre araştırmacılar araştırma sürecini tüm detaylarıyla açıklamışlardır. Ayrıca araştırma sorunsalı olan insan doğası yaklaşımının öğretmenlik mesleği için neden ve nasıl önemli olabileceği literatür taramasıyla betimlenmiş ve analiz sürecinde insan doğasına ilişkin yaklaşımların mesleki kimliğe yansımalarını betimlemeye aracılık edecek durumlar titizlikle incelenmiştir. Nitel bir araştırmada inanılrlığı sağlamak için araştırmacılar, bulguların gerçekliklerle ilişkisini ve birbiriyle tutarlı olduğunu ortaya koyan kanıtlar sunmak durumundadır (Patton, 2014). Bu doğrultuda araştırmının inanılrlığının sağlanması için uzman denetimi stratejisinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracının yapılandırılması ve analiz ve raporlama süreçlerinde araştırmacıların dışında, bir eğitim felsefesi uzmanının sürekli denetimine başvurulmuştur. Araştırmada tutarlılığı sağlamak için ise verilerin analizinden elde edilen bulgular felsefi bir sorgulamadan geçirilerek sunulmuş ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Buna ek olarak elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış, böylece hem iç yorum hem dış yorum ölçütü sağlanmıştır.

BULGULAR

İnsan Doğasının Neliğine İlişkin Yaklaşımlar ve Bu Yaklaşımların Gerekeçlendirilme Biçimleri

Katılımcıların %3,2'si (4 kişi) insan doğasının doğuştan bencil, anti-sosyal ve saldırgan olduğu ve bir otoriteyle kontrol altında tutulması gerektiği; %16,8'i (21 kişi) insan doğasının doğuştan iyi olduğunu ve bu iyi halin otoriteyle bozulabileceği; %77,6'sı (97 kişi) insan doğasının doğuştan "tabula rasa", yani boş bir levha olduğu ve yeniden inşa edilebileceği; %2,4'ü ise (3 kişi) insan doğasının herhangi bir şekilde tanımlanamayacak kadar çok boyutlu olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Katılımcıların insan doğasına ilişkin kabullerinin gerekeçleri ise şöyledir;

İnsan doğası doğuştan kötüdür

İnsan doğasının doğuştan kötü olduğu yönünde görüş belirten katılımcılar, bu eğilimlerini hukuk, otorite, devlet, toplumsal düzen, çatışma ve birlik kavramlarından hareketle açıklamışlardır. Katılımcıların görüşlerindeki ortak payda, toplumsal bir varlık olan insanın içine doğduğu evreni sadece aklın ışığıyla aydınlatmasının yeterli olmadığıdır. Bacon'ın "bilgi güçtür" ve Kant'ın "aklını kullanma cesaretini göster" savlarının günümüzde de vurgulandığı aşikardır. Ancak bencil aklın maksimlerine göre kurgulanan bir toplumda düzen ve refahın, sadece akıl ve bilgi aracılığıyla sağlanamayacağını benimseyen katılımcılar, akıl ve bilginin yanı sıra, toplumsal ilke ve normların bir otorite tarafından meşrulaştırılarak kanunlarla, devletlerin yurttaşlarını güvence altına aldıkları savı üzerinde sorgulamalar yapmışlardır. Düzen ve disiplini sağlayabilmek için otoritenin ve dolayısıyla insanın kontrol altına alınmasının gerekliliğini eğitim ortamları açısından ele alan K 25 bu eğilimini "Bir sınıf düşünelim, bu sınıftaki öğretmen bir otoritesinin ve öğrenciler üzerindeki disiplininin olmadığını varsayalım. Bu halde öğrenciler öğretmeni takmaz, ona saygı göstermez, her öğrenci kendi istediği gibi hareket eder ve o sınıfta amaç

yani eğitim sağlanamaz. Bu yüzden insan doğası gereği bir otoriteye ve bir kurala ihtiyaç vardır.”, sözleriyle ifade etmiştir.

İnsan doğası doğuştan iyidir

İnsan doğasının doğuştan iyi olduğu yönünde görüş belirten katılımcıların bu eğilimlerini, doğal iyi, aile, toplumsal yapı, eğitim-öğretim kavramlarıyla gerekçelendirdikleri bulgusuna ulaşmıştır. Katılımcılar, “İnsan doğası doğuştan iyidir.” savını Rousseaucu bir çizgide değerlendirmişlerdir. İçinde doğal iyi ile dünyaya gelen insanların dış çevre, çekişmeler, ailede ve okullarda devam eden yanlış eğitimle bozularak kendilerine yabancılaştığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K 13, yeni doğan bir insan yavrusuna toplumsal norm ve inanç sistemindeki doğum ritüelleriyle yüklenen anlamlar ve kültürel belirlemelerin bu görüşe kaynaklık ettiğini öne sürmüştür. K 13: “Yeni doğmuş bir bebek gördüğünüzde ona “Aaa sen ileride ne kadar alçak, düzenbaz biri olacaksın. Şu yalanı söyleyip, şu kötülüğü yapacaksın” mı denir; yoksa “Ne kadar masum bir bebek” mi?”

İnsanın iyi yönde kendini gerçekleştirme eğilimine sahip olduğuna inanan katılımcılar, dış çevrenin insandaki doğal iyiyi bozduğu noktada ortak görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerinden anlaşılacağı üzere “çevre” kavramı iki açıdan ele alınmıştır. Eğer çocuk dış çevreden, doğal iyisini daha da iyi hale getirecek norm ve ilkeler ışığında bir eğitim alırsa doğuştan getirdiği doğal iyi kavramı bozulmayacak ve kendi öz bilincini açığa çıkarabilecektir. Ancak çocuk dış çevreden doğal iyisini bozacak şekilde bir kültüre maruz kalırsa, kendine ve içine doğduğu topluma yabancılaşacaktır. Rousseau’nun deyimiyile bireyler, birden fazla yüzleri ve farklı maskeleriyle doğal iyilerinden uzaklaşarak, kendilerinin ötekisi olacaklardır. O halde bireyin doğasının doğuştan iyi olması yeterli değildir, aynı zamanda doğal iyinin kendini açığa çıkarabilmesi için içine doğduğu çevrenin de eş güdümlü olarak iyi olması gerekir. Bu konudaki bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

K 42: “Eğer yaşadığı ortamda buna elverişli olursa kendini iyi yönde geliştirebileceğine fakat yaşadığı ortam iyi değilse kişi kötülükleri gördükçe kavgaya, kötülüklerle maruz kaldıkça özünde doğuştan iyi olsa bile yetiştiği ortamın onu olumsuz etkileyeceğine, yetiştiği ortamdan ailesinden, toplumdaki etkilenen ve bozulabilecektir.”

K 43: “Küçük bir çocuk kötü nedir bilmez. Bunu ancak çevresinden gözlemleyip öğrenebilir. Kişinin bu iyi doğasını toplum bozar düşüncesindeyim. Örneğin çocuk küfretmeyi bilerek dünyaya gelmez. Bunu çevresinden gözlemleyerek içselleştirebilir.”

İnsanların mevcut durumlarında (iyi-kötü, doğru-yanlış bağlamında) doğdukları ortam ve büyüdükleri çevrenin nasıl olduğu önemlidir. İnsanın doğuştan getirdiği doğal iyinin, yetiştiği ortam ve aldığı eğitimle bozulabileceği yönünde görüş belirten katılımcılar, bu belirlemelerini, doğuştan getirdikleri iyi halin sürdürülmesine olanak tanıyan bir çevreden yoksunluğa ya da insanları bu iyi halin geliştirilmesine yönlendirecek uyaranlar bütününe olmamasına bağlamışlardır. İnsandaki doğal iyinin bozulmasını birey olarak dış çevreden maruz kaldıkları tutum ve davranış kalıplarına bağlamışlardır. Bu dış çevre başta aile olmak üzere, okul ve meşru otorite ve toplumsal kurallar olarak sıralanmıştır. Katılımcılar genel olarak bireylerdeki iyilik idesinin korunması ve geliştirilmesi için doğalarına uygun bir yaşam deneyiminin önemli olduğu düşüncesindedirler. Ancak toplumsal düzenin

sağlanması adına oluşturulan hukuk kuralları ve meşru otoriter yapının eğitim üzerindeki etkisi, insandaki doğal iyinin bozulmasına neden olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir.

K 16: "Kimse kötü bir birey olarak dünyaya gelmez fakat insan ne kadar iyi olmaya eğilimli olsa da her çocuk aynı şartlar altında büyümüyor. Yaşadığı ortam, bir arada bulunduğu insanlar, aile hayatı, okul hayatı onun iyi yanlarını ortaya çıkaracak yönde değilse, zaman içerisinde çocuğun iyi yönlerini bastırıp kötüye yönelmesini sağlayabilir."

K 93: "Her insan doğuştan iyidir. İnsan kötülük yapacak kadar bir duruma geldi ise tabii ki yargılanmalı ama onu bu duruma getiren sorunların köküne mutlaka inilmelidir [...] İnsanın doğuştan iyi olduğu gibi merhametli, sıcak kanlı, içinde bulunan insan sevgisi köreltilmemelidir."

İnsan doğası boş bir levhadır

Katılımcıların büyük çoğunluğu insan doğasının doğuştan "tabula rasa", yani boş bir levha gibi olduğu ve yeniden inşa edilebileceği görüşündedir. İnsan doğasının belirlenmesi noktasında önsel bilgilerin yanı sıra yaşam deneyimlerinin, sonradan öğrenilen bilgilerin ve bireysel farkındalık düzlemlerinin kişinin kendi varlığına yabancılaşmaması noktasında önemli olduğunu belirtmişlerdir. Herakleitos'un bakış açısına benzer bir çizgide hareket eden katılımcılar her şeyin bir değişim ya da akış içinde olduğunu ve bu değişimin en büyük paydası ya da öznesi olan insanın ise doğuştan bir takım ön kabullerle sınırlı kalamayacağını dolaylı olarak ifade etmişlerdir.

İnsan doğasına ilişkin "tabula rasa" yaklaşımının özünde nötr bir anlam yatmaktadır. Birey içine doğduğu çevreye, topluma, kültüre, aileye ve bütün bu toplumsal sistemlerin kabullerine, değerlerine, kurallarına ve yaptırımlarına karşı doğuştan nötr bir tutum içindedir. Zaman içinde, kendi öz bilincinin sınırlarını anlamlandırdıkça onu sarmalayan ve içinde sosyalleştiği bu çevrenin değerlerini içselleştirme süreci başlamaktadır. Bazı katılımcılar bu konuda şu görüşleri dile getirmişlerdir;

K 3: "Çevre bizi olduğumuz kişi yapar ve davranışlarımız çevremizdeki olaylar çerçevesinde cereyan eder."

K 6: "Genlerimiz doğamıza etki etse bile doğduktan sonra ne ile doldurulduğumuz, deneyimlerimiz, yaşamımız bizim doğamızın ne olacağını belirler. Doğduktan sonraki yaşamımız bizi inşa eder."

K 19: "Yaşadıkları yerlere, kültürlere, dini inançlarına, buldukları baskı ve zorluklara göre insanların düşünceleri, görüşleri ve davranış biçimleri değişebilir. Nasıl doğduğu ülkede dış devletler tarafından sömürgeler uygulanan, savaşlar olan, açlık, susuzluk ve kıt imkanlar ile büyüyen biriyle varlık içinde, dış dünyadan habersiz, her istediğini elde edebilen bireylerin birbirini anlaması ve psikolojilerinin aynı olmasını bekleyebilirsiniz ki?"

Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere bireylerin belirli bağlamlardaki deneyimleri onların doğuştan getirdikleri bu nötr yapı üzerine inşa edilen bilinçlerini etkilemektedir. Bireyin yaşamı üzerinde bu denli etkili olduğu düşünülen çevrenin niteliği ve bireyi nasıl ele aldığı, iyi insan olarak yetiştirilmesi amaçlanan bireyin nasıl eğitileceği, hangi değerlerin öğretilmesi noktasında da etkili olduğu söylenebilir. Ancak, bireyin bu edimsel

deneyim süreci doğal bir aktarım sürecine karşılık gelmektedir. Bu yönde görüş belirten katılımcıların ortaklaştığı nokta da bireylerin genellikle ait oldukları çevrenin kalıplarına uygun bir şekil aldığı düşüncesidir.

K 17: "İnsanı çevre şekillendirir. Kötü bir çevredeyse kötü bir insan olur, iyi bir çevredeyse iyi bir insan olur. Bir hamura nasıl şekil verirsek hamur o şekli alır. İnsan da öyle bir varlıktır."

K 59: "Benim düşüncem şu yönde: insan eşit kollu bir terazi gibi dünyaya gelir hem kötüye hem iyiye eğilimlidir. Ancak yaşadığı olaylar bu terazinin dengesini bozar."

K 27: "İnsana doğru ve güzel şeyler öğretilirse dünyadaki hayatında neler yapması ve nasıl yapması gerektiği konusunda yol gösterilirse eğer iyi bir insan olarak hayatına başlar ve devam eder fakat tam tersi insana kötü ve yanlış olan şeyler öğretilirse insan dünyadaki hayatına kötü olarak devam eder."

Katılımcılar, insan doğasının doğuştan boş bir levha gibi olduğu inançlarını temellendirirken üzerinde durdukları bir başka nokta da yaşam deneyimlerinin niteliğinin farklılığı, kendi gerçek algılarının ve doğruluk inançlarındaki değişkenliği, yaşam biçimlerine referans olarak göstermiş olmalarıdır. Buna göre insan kendi gerçekliklerini gerçek olarak, kendi yaşam biçimlerini ideal olarak ve kendi değerlerini doğru olarak benimsemekte ve yaşamını bu yönde idame ettirmektedir. Katılımcılardan K 73 bu düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir: *"Örneğin, hiçbir bebek katil olma, hırsız olma veya yalancı olma eğilimiyle dünyaya gelmez. Yaşadığı çevre, ona, bu yaklaşımların doğru veya normal olduğunu aşılır. Dolayısıyla kişi, o yönde bir gelişim gösterir. Değer yargılarını o yönde kurar ve ona göre doğru odur. Sonuç olarak, insan beyaz bir sayfa olarak dünyaya gelir; çevresi, kendi akıl ve iradesi ışığında bu boş sayfayı doldurur."*

Katılımcılardan, insan doğasının "tabula rasa" olduğu yönünde görüş belirtenlerin vurguladıkları noktalardan biri de insanların akıl, düşünme ya da mantıksal çıkarımlarda bulunabilme yetileriyle diğer canlılardan ayrılmış olmalarıdır. Verilmiş bir doğayla dünyaya gelmeyen insan, çevrenin etkisiyle şekillenebilse de akıl sahibi bir varlık olmasından dolayı kendi seçim ve davranışlarından sorumludur. Bu sorumluluğun altında yatan şey ise aklın insana tanıdığı seçim yapabilme özgürlüğüdür. Akıl sahibi olma durumundan kaynağını alan bu özgürlük yaşamın ilk yıllarında bireye herhangi bir hareketlilik alanı sağlamıyor olsa da ilerleyen yıllarda, birey kendi aile çevresinden çıkıp daha geniş sosyal ve kültürel çevrelere dahil olduğunda farkındalığı gelişecek ve kendi yönünü belirleyebilecektir. İnsanın kendi öznelliğini kurgulayabilen kendi yaşamını değiştirip dönüştürebilen yapısına ilişkin anlatılar aynı zamanda "tabula rasa" düşüncesinin kaderciliğe karşı çıkış noktasına da kanıt olarak ele alınabilir. Buna göre atanmış bir insan doğasının neligi sorgulanmakta ve insanın kendi yaşamındaki rolü ön plana çıkmaktadır. İnsanın kendi öznelliğini kurgulama, kendi yaşamını inşa etme noktasındaki rolüne ilişkin K 125'in görüşü şöyledir: *"İnsan her şeyi doğduktan sonra dünyayı gözleyerek öğrenir. Çünkü; insanın doğuştan iyi ya da kötü olması, özgür düşünce ve özgür yaşamı kısıtlayıcı olur. Ve ben özgür düşünceyi savunurum. Seçimlerimle var olduğuma ve yaşamdaki her hareketimin tek sorumlusu olduğumu düşünürüm. Doğuştan iyi ya da kötü değil de deneyimlerle kendine özgü bir bireye insanın dönüştüğünü düşündüğümü söyleyebilirim."*

Katılımcılardan insan doğasının doğuştan boş bir levha şeklinde dünyaya geldiği görüşünü benimseyenlerin bu eğilimlerini gerekçelendirme biçimlerinden biri de yaşamın değişken doğasına yaptıkları vurguda kendini açığa çıkartmaktadır. Buna göre insanların iyi ya da kötü olarak sınıflandırılması onların salt iyilik ya da salt kötülük üzerine bir yaşam sürmeleri anlamına gelmemektedir. İnsanın bu konudaki eğilimleri çeşitli değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. İnsanların dış dünyayla etkileşimleri, yaşantı ve deneyimleri, kendi iradesi dışında gerçekleşen olaylar, sosyal olgular vs. durumların bireylerin olaylara bakış açıları, yaşama ilişkin durdukları noktanın değişmesine kaynaklık edebilir. İnsan doğasının bu dinamik yapısına ilişkin K 56'nın görüşü şöyledir: *"İnsanlar değişebilir, dönüştürülebilir ve eğitilebilirler. Örneğin, hırsızlık yapan bir suçlu doğru davranış veya doğru cezalandırma şekliyle hatasını anlayıp değişebilir. Başarısız bir çocuk günün birinde çok başarılı olabilir."*

İnsan Doğasına İlişkin Kabullerin Öğretmenlik Meslek Kimliğine Yansıma Biçimleri

Bir öğretmenin insan doğası kabullerinin mesleki kimliğine yansıma biçimlerine ilişkin bulgular insan doğasının, iyi ya da kötü olarak doğuştan belirlenmediği, insanın boş bir levha gibi dünyaya geldiği ve sonradan şekillendiği yönündeki görüşler üzerinden analiz edilmiştir. Bunun nedeni, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğunun bu görüşü savunması ve veri setinin bu varsayımdan hareketle şekillenmiş olmasıdır. Benzer biçimde insan doğasının iyi olduğunu benimseyen öğretmen adayları da *"tabula rasa"* görüşünü benimseyenler gibi öğretmenin eğitim-öğretim süreçlerindeki rollerini ve bu düşünce bağlamında sürdürülen öğretim süreçlerinin hümanist karakteri üzerinde durmuşlardır. Buna göre bir öğretmenin insan doğasının saf, temiz ve nötr doğasına ilişkin kabulleri, mesleki kimlik algısını, öğretmenin rolünü ve öğretim süreçlerini yapılandırma biçimine yansıyacaktır. Hatta öğretmenin insan doğasına ilişkin kabullerinin bireylerin eğitim yaşantıları açısından çeşitli çıktıları olacaktır. Ayrıca geleneksel birey algısının ve eğitim yaklaşımlarının belirlenimci özelliği de yeniden yapılandırılacaktır.

Öğretimin anlamı ve öğretmenin rolünü yeniden tanımlamak

Bir öğretmenin insan doğasına ilişkin kabulünün, insan doğasının iyi ya da nötr olduğu şeklinde olması klasik eğitim felsefesi yaklaşımlarında idealize edilen öğretmen merkezli eğitim anlayışının yeniden tanımlanmasına kaynaklık etmektedir. Buna göre araştırma bulguları geleneksel eğitim anlayışlarındaki öğretmenin otoriter ve sınıf bağlamında mutlak güç pozisyonu, bilgiye olan hakimiyeti, öğrenci üzerindeki kontrol edici ve yönlendirici rolünün de yeniden tanımlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, bir öğretmenin insan doğasına ilişkin kabulünü, öğretim pratikleri, öğretmen-öğrenci etkileşim biçimleri ve öğrenciyi konumlandırma biçimlerin açısından ortaya çıkacak dönüşümler üzerinden tanımlamaktadırlar.

Bireyi merkeze alan esnek öğretim pratikleri

İnsan doğasına ilişkin kabullerin sınıf içerisinde görünür olacağı alanlardan ilki öğretim pratikleridir. Bir öğretmenin insan doğasına saygılı olması ve bu konudaki kabulü öğrencinin doğasına, gelişimsel ve bireysel gereksinimlerine, duygusal ve sosyal durumuna uygun öğretim yaşantıları tasarlamasını da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu durum bireyin merkeze alınması anlamına gelmektedir. İnsan doğasının değişken, kırılabilir, birbirinden farklı ve nötr doğası öğretmenin o doğaya karşılık verme biçimlerini de belirleyecektir.

Öğretmen ve öğrenci rolleri açısından öğretim süreçlerinde önemli olan nokta öğretmenin öğrencinin varlığının farkında olmasıdır. Bu süreçte öğretmenin, mesleki pratiklerini yasal görev tanımlarından ibaret olan standartlara indirgemeden, eğitim-öğretim süreçlerine mekanik bir süreç olarak bakmadan, insanın varlığının ve onun doğasının farkında olarak yürütmesi temel alınmalıdır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için ise öğretmenin öğrencisinin varoluşsal özelliklerinin, ilgilerinin, gereksinimlerinin farkında olması ve mesleki pratiklerini buna göre tasarlaması zorunludur. Öte yandan, insan doğasına ilişkin kabuller, öğretim süreçlerinin temel standartlarını yerine getirirken öğrencilerin biricikliğini de göz önünde bulundurmaya gerektirmektedir. Bu konudaki bazı katılımcı görüşleri şunlardır;

K 96: "Her çocuğun farklı olduğunu düşünerek, çocuğu standartlaştırmaz, bir kalıba sokmaz. Çocuğun özgürce düşüncelerini aktarabilmesini sağlayarak, kendini ifade etmesine, kendine olan saygısının artmasına yardımcı olur."

K 1: "Sınıfa karşı hassas davranılmalı, sınıftaki her bir bireyin dünyaya farklı gözlerden baktığını unutmamalıyız, onlara bir fabrikanın seri üretim parçalarıymış gibi değil her birinin kendini öne çıkaracak özellikleri bulmak için çabalamalıyız."

Öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimin dönüşümü

İnsan doğasına ilişkin kabullerin öğretmenin rolüne ilişkin yaratacağı değişimlerden bir diğeri ise eğitim-öğretim süreçlerinde öğretmen ve öğrencinin rollerine ve konumuna bağlı olarak ortaya çıkacak dönüşümdür. Buna göre öğrencinin doğasının doğuştan iyi ya da nötr bir yapıda olduğu kabulünün beraberinde, öğretmenin öğrencilere daha ılımlı, destekleyici, anlayışlı, hoşgörülü davranmasına yol açacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla katılımcılar öğretmenin bir çocuğa kötüye meyilli bir varlık olarak değil, doğasında iyilik olan ya da iyi muamele gördüğü takdirde iyi yönde gelişecek bir varlık olarak bakmasının önemi üzerinde durarak, öğretmen- öğrenci etkileşiminde bu yaklaşımın sınıf içinde öğrencinin varlığını daha ön plana çıkaracağı görüşündedirler. K 32 bu konuda şu görüşü bildirmiştir: *"Bir insan hakkında konuşurken "onun doğasında var" gibi bir cümle kullanırız. Burada da insanın kişiliğini onun doğasına dayatmış oluyoruz bence. Öğretmen olarak öncelikle insanın doğasının nelerden meydana geldiğini ve insan doğasının mahiyetini çok iyi bilmemiz gerekiyor. Çünkü öğretmenin ilgi alanı insanlar, çocuklar üzerine olduğu için öğrencisine "bir insan bir dünya" gözyle bakmalıdır."*

Bazı katılımcılar, bir öğretmenin öğrencinin doğasını kabul etmesinin onun sınıfta otoriter ve kontrolcü rolünü bırakabilmesine, öğrenciyi merkeze alabilmesine, öğrencilerle baskıya, kurallara ya da dayatmalara değil, karşılıklı anlayış ve kabule dayalı ve daha nitelikli bir iletişim kurabilmesine yol açacağı görüşünü savunmuşlardır.

K 54: "Öğretmen bu yaklaşımı kabul ettiğinde öğrencilerle daha iyi iletişim kurabilecek ve sınıf içinde huzur sağlanacaktır. Bu durum sağlandığında çocuğun ilgilerini ve karakterini ve zihin düşüncesini öğrenebilirim. Çocuğu inceleyip gözledikten sonra aktarmak istediğim şeyleri başarılı bir şekilde aktarabilirim. Böylece öğrencilerle iletişimim sağlıklı bir süreç içinde ilerler. Eğitimde birey özgür bir ortamda olmalı, neye ilgi duyuyorsa ilgi duyduğu şeye rahatça ulaşabilmelidir."

K 51: "Sınıf ortamının ruhu vardır ve bu ruhun yarısı sadece öğretmene aittir. Öğrencilere inanmak, öğrencinin merakını giderebilmek, sadece öğreten değil ayrıca öğrenen rolünde olmak bu ruhun gereksinimlerini karşılayabilecek seviyeye gelir böylece öğrenciler eksiklik hissetmez."

Öğretmen-öğrenci etkileşiminin niteliğindeki dönüşüme temel olan değişkenlerden biri de öğretmenin kendi doğasına ilişkin kabulleridir. K 44 bu konuda şu görüşü bildirmiştir: *"Boş olan levhayı doldurmak için beni, benim davranışlarımı örnek alacağını da biliyorum öğrencinin. Bu nedenle onlara en iyi şekilde örnek olmak için gayret edeceğim."*

Bazı katılımcılar, bir öğretmenin öğrencilerle kurduğu etkileşimde öğrencilere rol model olduğunun farkında olmasının ve öğrencide geliştireceği yetiler ya da eğilimler konusunda kendi davranışlarını ve pratiklerini sorumlu görmesinin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Buna göre insan doğasının boş bir levha olduğuna ilişkin bu kabulün öğretmenin kendisini de bir birey olarak gözden geçirmesi şeklinde bir sorumluluk getirdiği söylenebilir.

Öğrencinin konumlandırılma biçimlerinin değişimi

İnsan doğasının öncelendiği bir eğitim bağlamında yeniden tanımlanacak durumlardan biri de öğretmen-öğrenci ilişkisinde ya da öğretim süreçlerinde öğrencilerin konumlandırılma biçimleridir. Öğretmenin otorite olarak konumlandırıldığı bir eğitim tasarımı, öğretmenin bu konumlandırılma biçimi doğrudan öğrenciyi de belirleyecektir. Buna göre bir otoritenin varlığı demek kontrol altına alınması gereken bir kitlenin varlığı anlamına gelmekte ve bu rol de öğrencilere atfedilmektedir. Öğretmenin otorite olarak değil de öğretim süreçlerinin rehberi olarak konumlandırılması da benzer biçimde öğrencinin rolünü belirlemektedir. Bu yapıda öğretmen kendi yolundan ve yolculuğundan sorumlu olan kişiyken, öğrencisine de en doğru biçimde rehberlik etmesi gereken öznedir. İnsan doğasının iyi ve boş bir levha gibi olduğu kabulü, tam bu noktada öğretmenin rehber rolünü pekiştiren bir kabuldür. Burada öğretmen bireyi iyiye, doğruya yönlendirmekten sorumludur. Dolayısıyla geleneksel eğitimdeki insanı düzeltilmesi, bir otoriteyle kontrol altına alınması gereken bir nesne olarak gören anlayış insan doğasına ilişkin bu kabulde sarsılmakta ve öğrenci bu geleneksel anlayıştan çok farklı bir yere konumlandırılmaktadır.

Katılımcılar, öğrenciyi kontrol altında tutup, sürekli pasifleştirerek bilgi aktarılması gereken nesnelere olarak konumlandırma çerçevesinde şekillenen pratiklerin terk edilmesi sonucu ortaya çıkacak yeni durumun öğrencilerin özgüvenlerinin gelişmesine, zihinsel olarak özgürleşmelerine, daha etkin olmalarına, işbirlikli bir öğrenme ortamına ve daha sağlıklı bir diyalog kurulmasına kaynaklık edebileceği görüşündedirler. Katılımcılardan K 79 bu konuda şu görüşü bildirmiştir: *"Öğretmenin öğretim pratikleri açısından sınırlayıcı ve öğrencileri kitaba yahut sıralara esir eden eğitim anlayışından uzaklaşıp hayal gücü ve özgürlükten yana bir eğitimi benimsemesi eğitimin verimini artırmak vasıtasıyla öğrencilerin yüksek yararını sağlar"*.

Öğrenciyi bireysel olarak tanımak, doğasına ve varlığına saygılı olmak, onun gelişimsel, öğrenimsel, duygusal ve sosyal gereksinimlerinin farkında olmak çoğu zaman tek başına yeterli olmamaktadır. Bütün bu sıralanan durumlara ilişkin farkındalık öğrenciyi tanımak anlamına gelmektedir ve öğrenciyi tanımak yalnızca okul

bağlamıyla sınırlandırılacak bir durum değildir. Dolayısıyla öğretmenin öğrencilere ilişkin bütüncül ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsemesi önemli görülmektedir. Bir diğer ifadeyle öğretmenin insan doğası kabulü çerçevesinde bir öğrenciyle yalnızca öğretim süreçlerine dayalı bir etkileşim yapılandırması yeterli olmayabilir ve öğretim süreçlerinin dışındaki boyutlara da odaklanması gerekebilir. Çünkü bir öğretmenin insana bakış açısının onun öğrencilerinden ne beklediğini veya öğrencilerine neler verebileceğini etkilemesi beklenir. Bu nedenle öğretmenin öğrenciye bakış açısı, öğrencilerden neler beklediği ve bu beklentilerini ortaya koyarken okul dışı çevreden kaynaklı değişkenleri nasıl ele aldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Katılımcılardan K 68 bu konuda şu açıklamayı yapmıştır: *“İnsancıl yaklaşım sergileyen bir öğretmen içinse öğretmenlik sadece bilgileri öğrencilere aktarmanın dışında öğrencilerin değerli olduğu öğrenmenin yanı sıra öğrencilere kendileri için doğru olan davranış ve hayat şartlarının farkına varabilmelerini sağlar.”*

Belirlenimci Anlayışı Kırmak

İnsan doğasının saf ve temiz ya da nötr yapısına ilişkin kabulün bir öğretmenin mesleki kimliğine ve bu kimlik bağlamındaki pratiklerine nasıl yansıtacağına ilişkin sorgulamadan elde edilen bulgular bireylerin determinist bir bakış açısıyla değerlendirilmelerine yönelik eleştiriler içermektedir. Bu çerçevede eleştirilen şey eğitim bağlamlarında bireylerin doğalarına ve içine doğdukları çevresel koşulların etkilerine bakılmamasının yarattığı olumsuz sonuçlardır. Bu şekilde davranış sergilemek beraberinde, öğrencilerin değişmez bir nitelikte görülmesine, eğitim-öğretim süreçlerine dair pek çok değişkeni determinist bir bakış açısıyla ele almalarına, geleneksel öğretim yaklaşımlarının yeniden üretilmesine ve tüm bunlar sonucunda bireyin yok sayılmasına kaynaklık edeceği şeklinde örüntüler ortaya koymuştur. Buna göre insan doğasını öncelemek etkili ve daha hümanist sınıf ortamlarının yaratılmasına yol açacaktır. Ayrıca baskıcı eğitim modelleri terk edilerek daha özgürleştirici eğitim uygulamalarına yer verilecektir.

Daha olumlu bir sınıf atmosferi yaratmak

Araştırma bulguları insan doğasına ilişkin belirlenimci bakış açısının insanın doğuştan kötü ya da iyi olduğu şeklindeki kabullerle temellendirildiğini ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü insan doğasının doğuştan kötü olduğu şeklinde bir kabul üzerinden ele alınmasının sınıf içinde bireyin baskılanmasına, çocuğun çeşitli biçimlerde etiketlenmesine, daha katı disiplin kurallarının uygulanmasına ve çocuğun iyi yönde gelişmesi için herhangi bir şey yapılmaması gibi riskli durumlara neden olabileceği yönünde görüş belirtmiştir.

K 103: “Öğretmen çocuğun doğuştan kötüye meyilli olduğunu düşünürse onun üzerinde otorite kurmak ve onu baskılamak isteyebilir. Eğer çocuğun iyiye meyilli olduğunu düşünürse fazla serbest bırakabilir, “zaten iyi ben ona iyiyi öğretmesem de olur.”

K 123: “Örneğin bir sınıf öğretmenin çocuklara doğuştan kötü gözüyle bakması çocukları iyiliğe yönlendirme konusunda çabalamasına neden olur. Ya da çocuklara doğuştan iyi gözüyle bakması çocukların sergiledikleri istenmeyen davranışlar konusunda bocalamasına neden olabilir.”

Yer verilen bu görüşlerden, İnsanın doğasına uygun değil de dış dünyanın beklentileriyle uyumlu hale getirilmesinin insan doğasının doğuştan kötü olduğu varsayımı üzerinden şekillendiği anlaşılmaktadır. Sınıf içinde daha insancıl, birey merkezli ve adil bir ortamla etkileşim sağlayabilmek için bir öğretmenin bu varsayımlardan uzak olması gerekliliği açıktır. Buna göre insan doğasına ilişkin kabulün sınıf ortamına sağlayacağı en önemli katkılardan birisi de daha olumlu bir atmosfer yaratmak olduğu söylenebilir.

Baskıcı eğitimden özgürleştirici eğitime

Katılımcılar insan doğasının kötü olduğuna ilişkin determinist görüşlerin hem genel olarak eğitim- öğretim süreçlerine hem de sınıf içi pratiklere yansıma biçimlerini geleneksel eğitim yaklaşımlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Buna göre insanın boş bir levha şeklinde dünyaya geldiği, çevrenin etkisiyle şekillendiği ve içinde kendisini değiştirme, dönüştürme ve yeniden inşa etme yetisini barındırdığı kabulünün geleneksel eğitim yaklaşımının her türlü olumsuzluğunun üstesinden gelebileceği düşünülmektedir.

Geleneksel eğitimin baskıcı niteliği bağlamında otoriter, katı disiplinli, kuralcı, basmakalıp, öğrencilerde sürekli korku ve endişe yaratan, öğrenciyi pasifleştiren, çocuk ruhunu örseleyen, zaman zaman insanlık onuruna yakışmayacak biçimde şiddet eğilimli davranışlar, öğrencilere standart biçimde davranma ve ağır sorumluluklar yükleme gibi uygulamalar eleştirilmekte ve bunların öğretim süreçlerinin niteliği açısından içermeleri değerlendirilmektedir. Geleneksel eğitim anlayışının bu özelliklerinin üstesinden gelmek için sınıf içinde neler yapılabileceğine ilişkin bazı görüşler şu şekildedir;

K 7 “Bir eğitici olarak” ben ne dersem o olur, öğrencinin düşünce ve yaptıklarının önemi yoktur” diye bir düşünce yapısına sahip olmayarak, öğrencilerimin de en az benim kadar görüşleri önemlidir, onlara üstten bakmamalı ve onların benden korkarak özgüvenlerini kırarak değil, onlara yol gösterici olmalıyım, bir öğretmen böyle olmalıdır görüşüyle öğretmenlik hayatımı şekillendirirdim.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmen adaylarının insan doğasının neliğine ilişkin kabullerinin mesleki kimliklerine yansıma biçimlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda ulaşılan en genel sonuç, insan doğasının doğuştan iyi ya da boş bir levha gibi olduğunu benimseyen bir öğretmenle, insan doğasının doğuştan kötü olduğu kabulünü benimseyen bir öğretmenin öğrencilere bakış açısı ve meslek anlayışlarındaki farklılık oluşturacağı kabulüdür. Eğitimcilerin insan doğasına ilişkin kabullerinin onların mesleki kimliklerine farklı biçimlerde yansıtacağına ilişkin bir temel varsayım üzerine kurulu olan bu araştırmada, katılımcılara insan doğasına ilişkin felsefe literatüründeki üç temel varsayım açıklanmış ve benimsedikleri varsayımın ne olduğu sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu insan doğasının doğuştan boş bir levha gibi olduğu yaklaşımını benimserken, insanın doğuştan kötü olduğunu benimseyenlerin oranının ise oldukça düşük olduğu görülmüştür. İnsan doğasının doğuştan iyi ya da boş bir levha olduğu görüşünde olan katılımcıların bu yaklaşımlarını gerekçelendirme biçimlerinin benzer bir eğilim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre katılımcılar, meşru otorite ve kurgulanmış bir toplumsal yapının, bireyi kendisine yabancılaştırarak, insanın doğuştan getirdiği doğal

iyinin bozulmasına neden olduğu argümanını savunmuşlardır. Alan yazında öğretmenlerin insan doğasına ilişkin yaklaşımlarını belirlemeye dönük çalışmalar genellikle tarama modelinde betimsel çalışmalardır. Nazıroğlu, Acuner ve Birinci (2017) öğretmenlerin insan doğasına ilişkin tutumlarının genellikle olumlu yönde olduğunu ortaya koymuşlardır. Üstüner (2005) çalışmasında bir öğretmenin insan doğasına ilişkin görüşlerini sınıf yönetimine etki eden değişkenlerden biri olarak ele almış ve öğretmenlerin insan doğasına ilişkin iyimser ve kötümser görüşler arasında iyimser görüşlerin lehine anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun insan doğası kabullerine – doğuştan iyidir ve boş bir levha gibidir- benzer bir açıklama Burkaz'ın (2014) çalışmasında da görülmektedir. Burkaz (2014), Platon'un insan doğası doğuştan belirlenmiştir ve eğitimin amacı da çocukların doğasını açığa çıkartacak bir eğitim olmalıdır fikrinin yanı sıra Rousseau'nun, belirlenmiş bir amaca hizmet eden eğitim, çocuğun doğasını bozacaktır savlarını düşünürlerin eserlerinden hareketle karşılaştırmaktadır. Bu çalışmada da benzer şekilde insan doğasının boş bir levha gibi olduğu savı gerekçelendirilirken dış çevrenin olumsuz etkilerinin yanı sıra, insanın potansiyelini, aklıyla aktüel bir hale dönüştürebilecek güce sahip olduğu vurgusu ön plana çıkmıştır. Katılımcılar, kendini gerçekleştirmeye çalışan insanın, belirlenmiş bir amaca hizmet eden geleneksel bir eğitimle öğretmen-öğrenci ilişkisinin baskıcı ve otoriter bir çizgide ilerleyeceği noktasında ortak görüş bildirmişlerdir. Oysa Rousseau'cu anlamda düşünürsek, eğitimden çocuğun psikolojik ve fizyolojik doğasını dikkate almasının yanı sıra, bireyselleşmesine ve kendini gerçekleştirmesine imkan vermesi de beklenmektedir. Bu noktada Rödl (2020), eğitimin özgürleştirici ve inşacı rolüne dikkat çekerek, eğitimle bireyin yaşamını iyi yönde dönüştürülebileceği inancını savunmuştur. Oysa insan doğasının doğuştan boş bir levha olarak görülmesinin onun varoluşunu kurgulamasına olanak tanıyacak bir öğretim ortamı anlamına gelmemekte ve öğrencilerin nesneleştirilmesi riskini de beraberinde getirmektedir. Freire (2014) bireyi bir yatırım nesnesi olarak konumlandıran bu eğitim anlayışını "bankacı eğitim modeli" olarak tanımlamakta ve geleneksel eğitim ile öğrencilerin öğretmen tarafından doldurulması gereken bidonlara ya da kaplara dönüştürülmesini eleştirmektedir. Geleneksel eğitim anlayışında öğretmenin kapları ne kadar çok doldurursa o kadar iyi bir öğretmen olarak algılanmasının yanlışlığını vurgulayan Freire, gerçeklik karşısında, öğretmen ve öğrencinin ortak amaçlı hareket eden, tek görevi gerçekliğin eleştirel bilgisini edinmek değil, aynı zamanda bu bilgiyi yeniden yaratmakla yükümlü olan özneler olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla burada öğretmen adaylarına insan doğasına ilişkin farkındalık kazandırma sürecinin bireyin varoluşuna saygılı ve duyarlı bir nitelikte olması önemli görülmektedir. Krieger (2008) da insan doğasının eğitimciler için birincil kaynak olduğunu belirtmiştir. Ancak bazı eğitim politikaları ve öğretim uygulamalarının insan doğasıyla çelişerek öğrenciler üzerinde istenmeyen etkiler yaratabileceğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin doğalarına uygun, bireyselliklerine saygı temelinde gereksinimlerini önceleyen bir eğitim düşüncesinin kurgusunda felsefi düşünüşün önemi yadsınamaz. Eğitime felsefenin penceresinden bakmak, var olanı, var oluşunun da ötesinde görmeye imkan vererek, kendini ve çevresini tanıyan, sorumluluklarının bilincinde, özgür düşünebilen bireyler yetiştirmesine olanak verecektir. Baş (2015) öğretmenlerin eğitim felsefesi inançlarının öğretme-öğrenme anlayışlarını şekillendirdiği ve bu durumun öğretmenlerin sınıf içi öğretme-öğrenme sürecini düzenleme biçimlerine yansımaları açısından anahtar bir rolde olduğunu ortaya

koymuştur. Öte yandan, bir öğretmenin insan doğasına ilişkin farkındalığının, öğretim süreçlerini yapılandırma biçimlerini de etkilemesi beklenir. Kenan'ın (2009) da belirttiği gibi, modern eğitim teorisi daha insancıl ve kapsamlı bir eğitim modeli oluşturma mücadelesi içinde olmalıdır. Bonnett (2004) eğitimin ölçülebilir hedeflerle belirlenen standartlaştırılmış yapısına karşı çıkışını, insan doğası hakkındaki varsayımların eğitimi hem kavramsal hem de pratik olarak şekillendirilmede temel olduğu düşüncesiyle gerekçelendirmiştir. Frolund (2016) da eğitimin bireyin doğasına uygun olmasına, bireyin kendisi olmasını sağlaması için önemli bir gereklilik olduğuna, insan doğasını kısmen insanın kendi faaliyetinin bir ürünü olarak düşünme gerekliliğine vurgu yaparak insanların bir birey olarak kabul edilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Modern eğitim bağlamında insan doğası fikri gerçeklik, bilgi, anlayış ve değer gibi merkezi kavramların yorumlanma şeklini, öğretim ve öğrenim süreçlerine ilişkin değişkenleri etkilemektedir (Frolund, 2016).

Araştırma bulgularıyla ilgili olarak bu alan yazında, öğretmen yetiştirme programları çerçevesinde mesleki kimliğin kurulumuna kaynaklık eden disiplin ve uygulamalarda da insan doğasına ilişkin farkındalık geliştirmenin anahtar bir rolde olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma sonuçları da bununla ilgili olarak bir öğretmenin insan doğası doğuştan iyidir ya da boş bir levha gibidir kabullerinin, öğrencilerle etkileşimlerinde sınıf içi ve sınıf dışı bağlamlarında etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim ve öğretim süreçlerinin amaçları arasında gösterebileceğimiz bireye bilgi, beceri, davranış ve tutum kazandırma idealinin bir parçası olan bilginin kime, ne zaman ve ne ölçütlerle verilmesi gerektiğinin önemi öğretmen meslek kimliğinin oluşum sürecinde de kendini göstermektedir. Bilginin kime, ne zaman ve nasıl verilmesi gerektiği insan doğası kavramsallaştırmasının kapsamı içindedir. Dolayısıyla insan doğasına ilişkin farkındalığın eğitim-öğretim süreçlerinin bu bileşenlerini şekillendirmesi beklenir.

Sonuç olarak, bir öğretmenin insan doğasına ilişkin farkındalığı aynı zamanda kendi rolüne ve etki alanına ilişkin farkındalığı ile yakından ilişkili görülmektedir. Öğrencinin kontrol altında tutulması ya da otorite ile disipline edilmesi gerektiği kabulünün öğretim pratiklerini de bu doğrultuda gerçekleştireceği açıktır. Araştırma bulguları öğretmen adaylarının bir öğretmen olarak öğrencilerin doğasını iyi yönde inşa etme konusunda kendilerini sorumlu gördükleri ve kendi doğalarının da bu bağlamda belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre kendi doğasının farkında olan bir öğretmenin başka bir bireyin doğasına da saygılı olacağı ve mesleki kimliğinin bu doğaya uyumlu ve esnek bir nitelik alacağı anlaşılmaktadır.

ÖNERİLER

Bir öğretmenin insan doğasına ilişkin farkındalığının mesleki kimliğe yansıma biçimlerini bireyi önceleyen bir eğitim-öğretim sürecini inşa etme çerçevesinde ortaya koyan bu araştırma sonuçları doğrultusunda eğitim felsefesinde insan doğası sorunsalına ilişkin bazı öneriler getirebilir; Öğretmeni otorite olarak konumlandıran geleneksel eğitim yaklaşımlarının çoğu zaman geçerliliğini koruduğu günümüz eğitim sisteminde, insanı ve doğasını merkeze alan çağdaş eğitim felsefesi yaklaşımlarının bu bağlamlarda egemen olmasını sağlamak için bu yaklaşımlara ilişkin farkındalık geliştiren öğretmenler yetiştirmek önemli görülmektedir.

Bu noktada öğretmen adaylarının mesleki eğitim süreçlerinde insan doğası ve bireysellik gibi konularda düşünümelliğinin ön plana çıkarılması ve öğretmen adaylarının öncelikle kendilerine, kendi öğrenme gereksinimlerine ve bireysel yaşamlarını yapılandırma süreçlerine ilişkin farkındalık kazanmalarını sağlayacak yaklaşımların uygulanması önemli görülmektedir. Bu farkındalık beraberinde öğretmenlere bireye ve doğasına ilişkin bir duyarlılık da getireceği için duyarlılık geliştirme öğretmen yetiştirme programlarının önemli bir bileşeni haline getirilmesi dikkate alınabilir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının insan doğası ve bireysellikte desteklenen mesleki eğitim süreçlerinin ön plana çıkartılması öğrenme gereksinimleri ile yaşam biçimlerini yapılandırabilecekleri farkındalıklar kazanacakları söylenebilir. Bu farkındalıkların öğretmen yetiştirme yöntem ve programlarında bireye ve doğaya odaklanan duyarlılıklar sağlayabileceği de açıktır. Bütün bunlarla birlikte öğretmen yetiştirme programlarından insan doğası ile felsefeye eğilen derslerin, nitelik ve nicelikçe yoğunlaştırılması öğretmen adayları ile felsefe arasındaki bağı güçlendirmesi beklenir.

ETİK METNİ

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir.”

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu makalede birinci yazarın çalışmaya katkı oranı %50 ve ikinci yazarın çalışmaya katkı oranı %50'dir.

KAYNAKÇA

- Akagündüz, S. Y. (2012). Uygarlığa Yüz Çeviren Düşünür: Jean Jacques Rousseau. *Özne, Felsefe ve Bilim Yazıları* (17), 113-125.
- Alkış-Küçükaydın & Gökbulut, Y. (2019). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimliklerinin İncelenmesi. *International Journal of Active Learning (IJAL)*, 4(2), 41-59
- Alptekin-Yolcu, M. (2018). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Algılarının İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi
- Alsup, J. (2008). *Teacher Identity Discourses Negotiating Personal and Professional Spaces*. Taylor & Francis e-Library.
- Bakhurst, D. (2020). Teaching and Learning: Epistemic, Metaphysical and Ethical Dimensions—Introduction, *Journal of Philosophy of Education*, 54 (2), 255-267
- Baş, G. (2015). Öğretmenlerin Eğitim Felsefesi İnançları ile Öğretme-Öğrenme Anlayışları Arasındaki İlişki, *Eğitim ve Bilim*, 40 (182), 111-126
- Beauchamp, C. & Thomas, L. (2009). Understanding teacher identity: an overview of issues in the literature and implications for teacher education, *Cambridge Journal of Education*, 39(2), 175-189, DOI: 10.1080/03057640902902252
- Berg, B. L., & Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Çev. Ed. H. Aydın). Eğitim Yayıncılık.
- Bonnett, M. (2004). Lost in space? Education and the concept of nature. *Studies in Philosophy and Education*, 23, 117–130.

- Burkaz, V. (2014). Platon ve Rousseau'da İnsan Doğası Bağlamında Eğitim, *Anemon*, 2(2), 101-112.
- Büyükdüvenci, S. (2019). *Eğitim Felsefesine Giriş*. Fol Yayınları.
- Chung-Parsons, R. & Bailey, J. M. (2019). The hierarchical (not fluid) nature of preservice secondary science teachers' perceptions of their science teacher identity, *Teaching and Teacher Education*, 78, 39-48, DOI: 10.1016/j.tate.2018.11.007
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (Çev. Ed. Mustafa Sözbilir), Pegem
- Çotuksöken, B. (1993). *Ortaçağ Yazıları*. Kabalıcı Yayınevi.
- Çotuksöken, B., & Babür, S. (2000). *Ortaçağ'da Felsefe*. Kabalıcı Yayınevi.
- Denzin N. K. & Lincoln Y. S. (2005). *Handbook of qualitative research* (3rd ed.). SAGE.
- Frankel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). McGraw Hill.
- Freire, P. (2014). *Ezilenlerin Pedagojisi*, (Çev. Dilek Hattatoğlu), Ayrıntı Yayınları.
- Frølund, S. (2016). Naturalness as an Educational Value. *Journal of Philosophy of Education*, 50 (4), 655-668
- Gilson, E. (2005). *Ortaçağ Felsefesinin Ruhunu*. (Ş. Öçal, Çev.). Pınar Yayınları.
- Gobet, F. (2017). Three Views on Expertise: Philosophical Implications for Rationality, Knowledge, Intuition and Education. *Journal of Philosophy of Education*, 51(3), 605-619
- Hobbes, T. (2019). *Leviathan* (S. Lim, Çev.). YKY.
- Karadağ, E., Baloğlu, N. & Kaya, S. (2009). Okul Yöneticilerinin Eğitim Felsefesi Akımlarını Benimsemeye Düzeylerine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *Kaygı: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 12, 181-200.
- Kavrayıcı, C., & Ağaoğlu, E. (2020). Öğretmenlerin Mesleki Kimlik Algıları ve Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki, *Başkent University Journal of Education*, 7(2), 409-427.
- Kaya, H. (2016). Unveiling the Role of Identity in Teacher Education. *Dil Dergisi*, 167 (2), 45-54
- Kenan, S. (2009). The Missing Dimension of Modern Education: Values Education, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (1), 279-295
- King, N., & Ross, A. (2004). Professional identities and interprofessional relations: evaluation of collaborative community schemes, *Social Work in Health Care*, 38(2), 51-72.
- Krieger, L. S. (2008). Human nature as a new guiding philosophy for legal education and the profession, *Washburn Law Journal*, 47, 247-312
- Kuçuradi, İ. (1997). 20. Yüzyıl Felsefi Antropolojisinde Takiyettin Mengüşoğlu'nun Yeri (Yüzyılımızda İnsan Felsefesi içinde). Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (2013). *The Constructivist Credo*. CA: Left Coast Press.
- Locke, J. (1992). *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme* (V. Hacıkadiroğlu, Çev.). Ara Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma (Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber)* (Çev. Ed. S. Turan). Nobel Yayıncılık

- Nazıroğlu, B. A., Acuner, H. Y. & Birinci, A. (2017). DKAB ve İHL Meslek Dersleri Öğretmenlerinin İnsan Doğasına İlişkin Tutumları. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 471-502, doi: <http://dx.doi.org/10.17218/hititsosbil.285112>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Pegem Yayıncılık
- Phillips, D. C. (2019). *Eğitim Felsefesi Nedir?* H. Ünder (Dü.) içinde, (Eğitim Felsefesi Kılavuzu içinde) (Çev. Ed. E. Turan H. Ünder, Çev., s. 3-19). Pegem Yayıncılık
- Platon. (1998). *Yasalar*. (C. Şentuna ve S. Babür, Çev.). Kabalıcı Yayınevi
- Platon. (2002). *Devlet*. (H. Demirhan, Çev.). Sosyal Yayınları.
- Rousseau, J.-J. (2008). *Anayasa Projeleri* (İ. Yerguz, Çev.). Say Yayınları.
- Rousseau, J.-J. (2009). *Emile* (İ. Yerguz, Çev.). Say Yayınları.
- Rousseau, J.-J. (2009a). *Bilimler ve Sanatlar Üzerine Söylev* (İ. Yerguz, Çev.). Say Yayınları.
- Rousseau, J.-J. (2009b). *İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı* (R. N. İleri, Çev.). Say Yayınları.
- Rödl, S. (2020). Teaching, Freedom and the Human Individual, *Journal of Philosophy of Education*, 54 (2), 290-304
- Tuncel, G., & İcen, M. (2018). Eğitim Felsefesinde İnsan Doğasının Rolü, *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*. 2(1), 62-69.
- Ulubey, Ö., Yıldırım, K. & Alpaslan, M. M. (2018). Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programının Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kimliği Algısına Etkisinin İncelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 48-55, DOI: 10.21666/muefd.403519
- Ulyol, Ç & Şahin, S. (2018). Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğretmen Kimliği ve Mesleki Kaygı Durumlarının İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(3), 1051-1072
- Ünder, H. (1995). Platonun Devletinde Eğitim ve İnsan Doğası. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26 (26), 185-201.
- Üstüner, M. (2005). İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Öğrenci Doğasına İlişkin Görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18, 202-216.
- Woodhouse, M. B. (1984). *A Preface to Philosophy*. Wadsworth Publishing.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.